Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси ◆ TOSHKENT HAQIQATI

1928 йил 11 декабрда асос солинган ● 1997 йил 5 февраль, чоршанба ● № 11 (10.889) ● Эркин нархда сотилади

ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ КИТОБИ — РУМИН ТИЛИДА

Руминия — қадимий тарих, ўзига хос гўзал табиат ва маданиятга эга мамлакат. Румин халқи ўз тарихий тараққиёти давомида тақдирнинг жуда оғир синовларини бошидан кечирган. Аҳолиси деярли Ўзбекистон билан тенг бўлган Руминия Республикаси билан иқтисодий, сиёсий, маданият соҳасидаги алоқаларимиз ривожланиб бормоқда. Бу орада Президент Ислом Каримовнинг ўтган йили Руминияга қилган расмий сафари икки томонлама ўзаро ҳамкорликда муҳим босқич бўлганини таъкидлаш лозим.

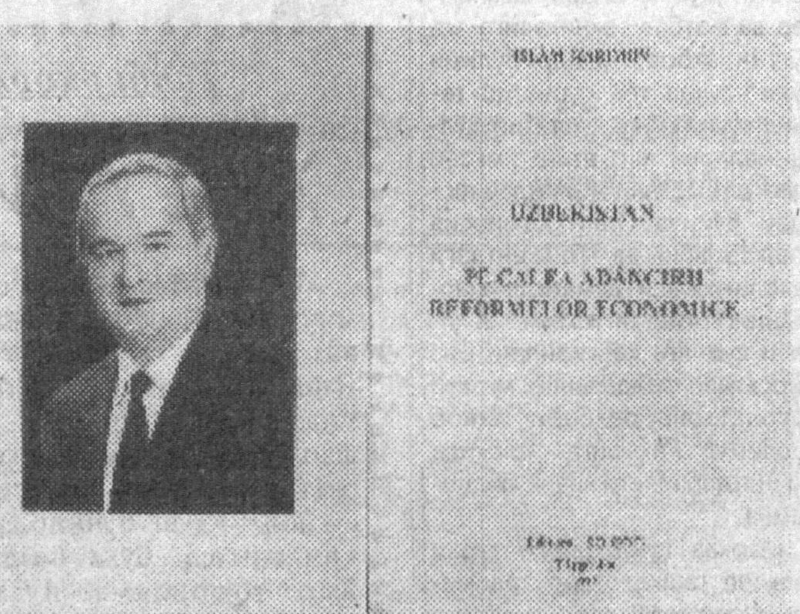

Бугунги кунда Руминия ҳам Ўзбекистон сингари бозор иқтисодиёти муносабатларига ўтиш даврини кечирмоқда. Очиқ айтиш керакки, бу мураккаб ва машаққатли жараён осон кечаётгани йўқ. Кейинги йиллар давомида бир неча ижтимоий ларзаларни бошидан ўтказган румин халқи ўз тараққиёт йўлини изламоқда, бошқа давлатлар, хусусан, Ўзбекистон тажрибасини синчиклаб ўрганмоқда.

Шу сабабли Руминиянинг мамлакатимизга нисбатан катта қизиқиши табиийдир. Яқинда Бухарестдаги «Спинол» нашриёти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китобини румин тилида кўп минг нусхада нашр этди. 30 январь куни Руминия пойтахтидаги энг катта китоб дўконларидан бири — «Академкитоб» магазинида мазкур нашрнинг тақдимот маросими бўлиб ўтди.

Китоб Руминиянинг «Малекс» фирмаси томонидан нашрга тайёрланган. Бу фирма Европа ва Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо кўпгина мамлакатлар билан илмий технологиялар борасида ҳамкорлик қилади.

Китобга Бухарест иқтисодий билимлар академиясининг ректори, профессор Пауль Бран сўзбоши ёзган. Унда, жумладан, шундай дейилади:

«Мен Ўзбекистон Президенти жаноб Ислом Каримовнинг мазкур китобига сўзбоши ёзиш шарафига муяссар бўлганимдан бахтиёрман.

Китобнинг шахсан мен учун эътиборга сазовор жиҳати шундан иборатки, унда марказлашган режали хўжалик юритишдан эркин бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос янгича концепцияси ишлаб чиқилган. Муаллифнинг назарий хулосалари теранлиги, ҳаётий ва истиқбол сари йўналтирилгани билан айниқса қимматлидир. Яна бир муҳим жиҳат шундан иборатки, бу назарий ғоя ва қарашлар муаллифнинг мамлакатида муваффақият билан амалга оширилмоқда.

Мен Ўзбекистон тажрибасини бир неча йилдан буён синчиклаб ўрганиб келаман. Айтиш лозимки, бу ғоятда зарур, ноёб ва ҳаётий тажрибадир.

Мен бир неча йиллар мобайнида хўжалик юритиш тизими айнан Ўзбекистонга ўхшаш Молдовада хизмат қилганман. Шу сабабли социалистик иқтисодиёт моҳиятини яхши биламан, деб айта оламан.

Президент Каримовнинг бу асари билан танишар эканман, мен уни ўзим учун улкан назариётчи ва амалиётчи, иқтисодиёт илмининг билимдони сифатида кашф этдим.

Гарчи бу асар соф иқтисодий мавзуда ёзилган бўлса-да, мен унинг бутун руҳидан муаллифга хос юксак ватанпарварлик ва миллатпарварлик туйғусини ҳис қилдим.

Ўйлайманки, бу китоб Руминиядаги иқтисодчи олимларга, тадбиркорлар ва мутахассисларга, жумладан, бизнинг иқтисодий билимлар академиямиз студентларига ҳам муҳим қўлланма бўлиб хизмат қилади».

Китобнинг тақдимот маросимида «Спинол» нашриётининг директори, профессор Ион Мочиони, профессор Пауль Бран, «Малекс» фирмасининг президенти Мирча Николаеску, Украинанинг Руминиядаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Александр Чалий, Ўзбекистон Республикаси Давлат истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари Шуҳрат Ғафуров сўзга чиқдилар.

Руминия оммавий ахборот воситаларида тақдимот маросими атрофлича ёритилгани бу китобга бўлган катта қизиқишнинг яна бир далилидир.

«Малекс» фирмасининг президенти жаноб Мирча Николаеску китоб ҳақидаги ўз фикрларини шундай баён қилди:

«Мен хизмат юзасидан дунёнинг жуда кўп мамлакатларида бўламан. Жумладан, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг кўпгина мамлакатлари билан ҳам амалий муносабатлар олиб бораман. Ўтган йили Ўзбекистонда бўлганимда у ерда амалга оширилаётган ислоҳотларни ўз кўзим билан кўриб, бошқа давлатлар билан бевосита таққослаш имконига эга бўлдим.

Ўзбекистоннинг бугунги тараққиёт йўли ҳар томонлама ўқиб-ўрганишга арзийди. Мустаҳкам ҳаётий заминга қурилган бу ноёб тажриба ислоҳот йўлидан бораётган бошқа халқлар ва бошқа жамиятларни бу йўлда учраши муқаррар бўлган хатолардан асрашига аминман. Президент Каримовнинг ушбу китоби тадбиркор сифатида, иқтисодчи сифатида шахсан менинг ўзимни кўпдан буён ўйлантириб юрган мураккаб муаммоларга жавоб топиб берди. Шунинг учун мен бу асарни румин ўқувчилари эътиборига ҳавола этишга қарор қилдим.

Фурсатдан фойдаланиб, Президент Ислом Каримов жанобларига ўзбек халқи фаровонлиги ва тараққиёти йўлида олиб бораётган ишларига катта муваффақият тилайман».

Ҳар қандай китоб ҳам аввало унинг ижодкори, қолаверса, шу муаллиф мансуб бўлган халқнинг маънавий кўзгусидир. Ислом Каримовнинг бугун румин тилида ўқилаётган китоби халқимизнинг бир-бирига нисбатан эзгу туйғулари, олижаноб интилишларини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

(ЎзА).

ХАЛҚАРО ЛОЙИҲА АМАЛДА

Тошкентда «Ўзбекистонда оналик ва болалик муҳофазасини ривожлантириш» халқаро лойиҳаси доирасида семинар бўлиб ўтди. Мамлакатимизда иккинчи бор ўтказилган бу семинарни соғлиқни сақлаш вазирлиги германиялик мутахассислар билан биргаликда ташкил этди. Унда вазирлик, саломатлик марказлари вакиллари, акушерлик ва гинекология соҳасидаги етакчи мутахассислар қатнашди. Анжуманда лойиҳа бўйича олиб борилаётган ишлар, жумладан, Тошкент ва Наманган вилоятларида соҳа ходимларининг малакасини оширишда эришилган натижалар муҳокама этилди, лойиҳанинг кейинги босқичларидаги вазифалар белгилаб олинди.

(ЎзА).

Бўка туманлараро босмахона жамоаси ўтган йилни баракали якунлади. Улар ҳар бир ишчи ҳисобига ўртача 210000 сўмдан йиллик умумий даромадга эришдилар. Бунда уларга ишга янгича ёндошиш, буюртмачилар топшириғини вақтида уддалаш, ўз ишига масъулият катта ёрдам берди.

Суратларда: Бўка туманлараро босмахонаси саҳифаловчиси (чапдан ўнгга) Гавҳар Ҳолиқова, Гулида Холматовалар ҳамда чоп этувчи Владимир Пак, Ғайрат Сулкаев, Туроб Умаровлар иш устида.

Жўра ҲАМРОҚУЛОВ, Темур ҲАЙДАРОВ суратлари.

«ТАШАББУС» ТАНЛОВИ

ПАРКЕНТ туманида тадбиркорлар, ҳунармандлар ишларини кенг тарғиб этиш мақсадида «Ташаббус» деб номланган кўрик-танлов бўлиб ўтди. Уни хусусий ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш, товар ишлаб чиқариш ва тадбиркорлар палатаси, «Бизнес-фонд», «Тадбиркорбанк» ва «Пахтабанк» туман бўлимлари ҳомийлари биргаликда уюштирдилар. Катта савдо ярмаркасида хилма-хил маҳсулотлар намойиш этилди. Паркент қишлоғидаги «Ботир» хусусий корхонаси энг яхши тадбиркор учун таъсис этилган мукофот эгаси бўлди. Энг яхши фермер номига «Ғалаба» деҳқон-фермер хўжалиги раҳбари Эргаш Ражаматов, энг моҳир ҳунарманд совринига Севара Раҳимова сазовор бўлишди.

Тўйчи ДЎСТМАТОВ.

ТАДБИРКОРЛАР БЕЛЛАШУВИ

ЮҚОРИЧИРЧИҚ туманининг товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси аъзолари куни кеча ажойиб бир тадбир ўтказишди. «Ташаббус» деб номланган ушбу тадбирда тумандаги барча тадбиркорлар, фермерлар ва ҳунармандлар иштирок этишди. Танловнинг асосий мақсади туманда энг яхши тадбиркорни аниқлаш, тадбиркорлик фаолиятини тарғиб этиш, экспортга чиқаришга мўлжалланган маҳсулотларнинг ишлаб чиқарилишини кенгайтиришга кўмаклашишдир. Танловда иш фаолиятида юксак натижаларга эришган ёки янги лойиҳаларни ишлаб чиққан хусусий, кичик ва ўрта корхоналар, фермер хўжаликлари эгалари, хусусий тадбиркорлар, ижарадорлар, ҳунармандлар ва турли касб эгалари қатнашди.

Қизиқарли тусда ўтган ушбу танловда «Энг яхши тадбиркор» деб Жўрабой Ниёзов, «Энг яхши фермер» деб Ислом Мирзаев ва «Энг яхши ҳунарманд» деб Лина Петровна Киршиналар тан олиниб, биринчи ўринларни эгаллашди. Ғолиблар туман товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг эсдалик совғалари ва фахрий ёрлиқлари билан мукофотландилар.

Тадбиркорлар ва ҳунармандлар томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг савдо кўргазмаси қатнашчиларда яхши таассурот қолдирди.

Латифжон МАНСУРОВ.

Янгийўл саноат корхоналарида

«МЕҲНАТ»НИНГ ХАРИДОРЛАРИ КЎП

ЯНГИЙЎЛ шаҳридаги «Меҳнат» ишлаб чиқариш кооперативини энди бутун вилоят танийди. Корхона полиэтилен чиқитларидан аъло навли маҳсулотлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган. Унинг республикада, жумладан, вилоятимиздаги барча туманларда қабул пунктлари ишлаб турибди. Тайёрлаш ташкилотлари билан шартномалар тузилган. Корхона йилига 200 минг тонна иккиламчи хом ашё ишлаб чиқариш қувватига эга. Чиқитлардан шиша учун яшиклар, канализация қувурлари, ҳашак ғарамларини ёпишда ишлатиладиган полиэтилен қопламалар ва ҳатто, тугмалар ишлаб чиқарилмоқда.

Кооператив маҳсулотларининг харидорлари кўп. МДҲ мамлакатлари ҳамда чет эл фирмаларидан ўзаро ҳамкорликда полиэтилендан дераза ромлари, эшиклар, водопровод қувурлари, шиферлар ишлаб чиқариш бўйича таклифлар ҳам келяпти. Корхона жамоаси шу кунларда чиқитларни қайта ишлаш ва янги хил маҳсулотлар тайёрлашда асқотадиган янги технологияларни диққат билан ўрганяпти.

Раҳим ҚОДИРОВ.

ЎЗЛАРИ ЎЗЛАШТИРДИЛАР

ЯНГИЙЎЛДАГИ «Ижодкор» жамоа корхонасида ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун зарур бўладиган буюмларни шу ернинг ўзида тайёрлашни йўлга қўйишга катта эътибор берилмоқда. Ташкил этилган алюмин цехи ғишт ишлаб чиқарувчиларга жуда асқотмоқда. Чунки, илгари ғишт танланадиган алюмин тагликлар ишдан чиқса, қайта ишлаш учун бошқа корхонага юборилар эди. У ерда тайёрланган тагликларнинг ҳар бири беш юз сўмдан ортиқроққа сотиб олинарди.

Корхонада янги цехнинг ишга туширилиши бу салбий жараёнга хотима берди. Эндиликда тагликлар шу ернинг ўзида тайёрланмоқда. Бу ҳар йили катта миқдордаги маблағни тежаб қолиш имконини беради.

Собир ҲАМИДОВ

«ШУНҚОРЛАР» ЎЙИНИ ЁКИ...

...мардлар беллашадилар. Яна шунчаки эмас, балки, жисмонан бақувват, Ватанимизнинг соғлом ва куч-ғайратли ҳимоячилари бўлиш, ҳарбий хизматга тайёр туриш, аждодлар анъанасига содиқ қолиш учун майдонга тушадилар. «Шунқорлар» аввал туман ва шаҳарларда, сўнг вилоят миқёсида ўтказилади. Ўйин туман ва шаҳарларда март ойи охирларигача бўлиши режалаштирилган. Ғолиблар махсус совринлар билан мукофотланадилар. Қолган ташкилий жараёнлар ҳам ҳисобга олинган.

«Шунқорлар» ҳарбий-спорт ўйинини ўтказиш, Ўзбекистон Республикаси ёшларининг «Камолот» жамғармаси бошқаруви, Ўзбекистон Республикаси Мудофаа, Халқ таълими, Соғлиқни сақлаш вазирликлари, Жисмоний тарбия ва спорт Давлат қўмитаси раёсатлари, фахрийларни қўллаб-қувватлаш «Нуроний» жамғармаси, Касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши, мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти қўшма қарорига асосан «Камолот» жамғармаси Тошкент вилояти бўлими, тегишли бошқармалар, қўмита ва ташкилотлар томонидан тасдиқланди. Ўйиннинг низоми ишлаб чиқилди. Хуллас, ўсмир ёшларимизга бўш вақтларда шуғулланадиган ажойиб ўйин тури таваллуд топди.

Тўлқин ИБРОҲИМОВ.

АЛИШЕР НАВОИЙ ТАВАЛЛУДИ КУНИ ОЛДИДАН

ШОИР ИЖОДИНИ ЎРГАНИШДА ЯНГИ БОСҚИЧ

Шеърият мулкининг султони Алишер Навоийнинг таваллуд куни мамлакатимизда улуғ мутафаккир бир умр орзу қилган замонда — назму наво қадрланиб, маърифат ва маънавият, маданият камол топаётган даврда нишонланмоқда. Ана шу санага бағишлаб турли тадбирлар — илмий анжуманлар, навоийхонлик кечалари, адабий учрашувлар ўтказилмоқда. Навоий ҳаёти ва асарлари ҳақида кўргазмалар ташкил этиляпти.

Ҳукуматимиз кейинги вақтда шоир ижодини ўрганиш ва унинг номини янада абадийлаштиришга қаратилган бир қанча қарорлар қабул қилди. Мамлакатимиз раҳбарининг Навоий номидаги давлат мукофотини таъсис этиш тўғрисидаги фармони улуғ бобокалонимизга юксак эҳтиромнинг яна бир ёрқин далили бўлди.

Вазирлар Маҳкамаси Алишер Навоийнинг ўлмас ижодий меросини тарғиб қилиш тўғрисида ўтган йили қабул қилган фармойишини бажариш юзасидан қизғин иш олиб борилмоқда. Унда, жумладан, Ўзбекистон Фанлар Академиясида 1996—2000 йиллар мобайнида Алишер Навоийнинг йигирма томлик асарлар тўплами тўлиқ нашрини амалга ошириш кўзда тутилган. Фанлар Академиясининг Алишер Навоий номидаги Адабиёт институти директори, филология фанлари доктори, профессор Тўра Мирзаев бу ҳақда ЎЗА мухбирига қуйидагиларни сўзлаб берди:

— Адабий жамоатчилик, бутун халқимиз зўр қувонч билан кутиб олган мазкур ҳужжат, — деди олим, — мустақил мамлакатимиз раҳбариятининг маънавият, маданият, адабий мерос масалаларига катта эътибор бериб келаётганидан далолатдир. Зотан, маънавият юксаклиги жамият баркамоллигидир. Фармойишда шоир ижодини ўрганиш бўйича шундай тадбирлар мажмуи белгилаб берилганки, бу фақат ўз мустақиллигига эришиб, келажакка дадил боқаётган мамлакатга, халқининг анъаналарини, урф-одатларини, меросини, маданиятини қадрлай оладиган ва уни янада тараққий эттиришга хизмат қиладиган давлатга хос хусусиятдир.

Институтимиз олимлари шоир ижодини истиқлол ғояси нуқтаи назаридан теран ўрганишга астойдил киришди. Маълумки, Навоий асарларининг 11 жилди китобхонлар қўлига олдинроқ етиб

борган эди. Фармойиш чиққандан сўнг адибнинг «Лисонут тайр» достони киритилган 12-жилди ўқувчиларга тортиқ этилди. Бу жуда катта фалсафий асар бўлиб, илгари тўла нашр қилинмаган эди.

Тўла асарлар тўпламининг дастлабки икки жилди унинг «Бадое, ул-бидоя» ва «Наводирун ниҳоя» девонларидан иборатдир. Учинчи-олтинчи жилдларини эса машҳур «Чор девон» — «Хазойинул маоний» ташкил этган. 7-11-жилдларидан «Ҳамса» достонлари — «Ҳайратул аброр», «Фарҳод ва Ширин», «Лайли ва Мажнун», «Сабъаи сайёр» ва «Садди Искандарий» ўрин олган. Ҳозир «Мажолисун нафоис» асари, «Ҳолати пахлавони Муҳаммад» ва «Ваҳрия» каби насрий асарлардан иборат 13 ва 14-жилдлари тайёрланиб, «Фан» нашриётига топширилди, 15-жилд устида иш олиб борилмоқда.

Шоир тўла асарлар тўпламининг чоп этилиши катта адабий-бадиий аҳамиятга молик воқеадир. Чунки унинг кўпгина асарлари илгари ниҳоятда кам ва қисқартирилган ҳолда нашр этилган. Айримлари эса китобхонлар учун ҳали нотаниш.

Буларнинг ҳаммаси шундан далолат берадики, истиқлол туфайли буюк бобокалонимиз бой меросини ўрганишда янги босқич бошланди. Биз энди Навоий ижодини бугунги Ўзбекистонда юзага келган ижтимоий, маънавий, сиёсий қарашлар, мустақиллик мафкураси нуқтаи назаридан ўрганишга киришдик. Шоир ижодини таҳлил этишда «Навоий ва мифалогия», «Навоий ва қадимий қарашлар», «Навоий ва тасаввуф масалалари», «Навоий ва тадбиркорлик», «Навоий ва тарих» каби масалаларга илк бор жиддий аҳамият берилмоқда. Шўро замонида шоир бизга қолдирган бой маънавий мерос биргина адабиётшунослик нуқтаи назаридан, ўшанда ҳам ғоявий-эстетик жиҳатдан ўрганиб келинган бўлса, энди уни ҳар томонлама таҳлил этишга киришилди. Бу эса буюк мутафаккир серқирра ижодини тўлалигича идрок этиш имконини беради.

Б. МАНСУРОВ (ЎзА)

«РАМАЗОН — МУБОРАК ОЙ»

АВВАЛ хабар қилинганидек, Ангрен шаҳрида «Маънавият ва маърифат» кунларини ўтказишга жиддий киришилди. Маҳаллий ойнаижаҳон «Рамазон — муборак ой» мавзусидаги илк кўрсатувини томошабинлар ҳукмига ҳавола этди.

17-шаҳар ҳунар-техника билим юртида эса «Дин ва мактаб» деб номланган суҳбат ўтказилди. Унда Шавкат Дадаматов саҳналаштирган, тарбиявий аҳамиятга молик диний асарлардан кўринишлар намойиш қилинди.

Суҳбат сўнгида Ангрен шаҳар масжиди имомхатиби муқаддас Қуръони Каримдан оятлар тиловат қилди. Унинг маъноларини тушунтириб берди. Мулоқот талабаларда катта таассурот уйғотди.

Т. ЁРБЕКОВ.

СЕШАНБА — ҚАРИЯЛАР КУНИ

ТУМАН ҳокимлиги ва «Нуроний» жамғармасининг ташаббуси билан ҳар ойнинг охирги сешанба куни қариялар куни, деб белгиланди. Шу куни ҳокимлик, корхона, хўжалик, ташкилот ва муассаса раҳбарлари маҳаллаларда бўлишиб, кексалар ҳолидан хабар олишни, уларнинг муаммоларини ҳал қилишни, совға-саломлар улашишни одат қилиб олишди.

Айни вақтда Қибрай туманида 903 нафар ўзгалар ёрдамига муҳтож ёлғиз кишилар рўйхатга олинган бўлиб, улар 9 хил турдаги бепул озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланмоқдалар. Яқинда туман марказида «Фахрийлар» дўкони ишга тушди. Бундан ташқари 20 нафар кам таъминланган ва яшаш шароити оғир ёлғиз пенсионерларга бепул иссиқ овқат тайёрлаб берилмоқда.

Шуниси қувонарлики, аҳолининг кам таъминланган табақаларидан ҳисобланган пенсионерларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш мақсадида баъзи корхона ва ташкилотлар хайрли ишларни амалга оширмоқдалар. Чунончи, Тошкент ГРЭСи ушбу корхонадан пенсияга кетган 127 нафар фахрийга 48 минг сўм, Қодирия ГЭСи 42,6 минг сўм қўшимча пенсия тўлади.

Шоюсуф МИРЮСУФЗОДА.

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ ЎРГАНИЛАДИ, ТАРҒИБ ҚИЛИНАДИ

Тошкент давлат юридик институти қошида инсон ҳуқуқи ва гуманитар ҳуқуқни ўрганиш маркази фаол ишламоқда

БИРОН бир анжуман йўқки, унда Президентимиз инсон қадрияти, мавқеини янада юқори поғонага кўтариш, фуқаролар ҳуқуқини муҳофаза қилиш масалалари ҳақида гапирмаган бўлсин. Хусусан, республика Олий Мажлисининг олтинчи сессиясида ҳам юртбошимиз ана шу хусусда тўхталиб: «Инсоннинг ўз ҳуқуқлари ва мажбуриятларидан яхши хабардор бўлиши шахс ҳуқуқларининг конституциявий кафолатларини рўёбга чиқаришнинг энг асосий шарти бўлиб қолиши керак», деб таъкидлади.

Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасида нуфузли халқаро ташкилотларни бундан буён ҳам Ўзбекистонга жалб этиш ва республикада уларнинг фаолиятини йўлга қўйиш лозимлиги ҳам ана шу сессияда алоҳида уқтирилди.

Бу бежиз эмас. Мустақилликни қўлга киритган республикамизда ҳуқуқий демократик давлат қуришга жазм қилган эканмиз, аввало, ҳар биримиз ўз ҳуқуқ ва бурчларимизнинг мазмуни, моҳиятини, қонунларнинг манфаатимизга хизмат қилиши маромини чуқур англаб олишимиз, онгимизга сингдиришимиз ва ундан фойдаланишимиз керак.

Шунга эришиш лозимки, ҳуқуқий билимлар мамлакатимизнинг ҳар бир фуқароси учун нон ва сувдек зарурлигини омма тўлиқ тушуниб етсин. Ана шундагина жамиятимизда ҳар бир одам ўзининг ўрни, қадри борлигини, кенг ҳуқуқларга эга эканлигини янада чуқур ҳис эта бошлайди. Айни пайтда шу озод, ҳур Ватанда яшаётганидан фахрланади, она-юртга садоқати кучаяди.

Ўтган йилнинг июнь ойидан эътиборан Тошкент давлат юридик институти қошида фаолият кўрсата бошлаган «Инсон ҳуқуқи ва гуманитар ҳуқуқни ўрганиш Маркази «ана шу юқоридаги муаммоларни кўзлаб ташкил этилди. Марказ Ўзбекистон Республикаси ҳамда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Қочоқлар ишлари бўйича Олий Комиссарлиги бошқармаси ташаббуси билан очилди. Шуниси қувонарлики, жаноб Таслимур Раҳмон бошлиқ жамоа бир томондан, институт ректори, профессор Халимбой Бобоев раҳбарлигидаги бизнинг жамоамиз иккинчи томондан Марказнинг моддий-техника базасини яратишда катта ёрдам кўрсатдилар, ҳамда уни қўллаб-қувватлаб келмоқдалар.

Марказ ўз олдига инсон ҳуқуқи борасида тадқиқот ишлари олиб бориш, ўқув дастурлари яратиш, уларни амалга оширишни таъминлаш, семинар ва конференциялар ўтказишни мақсад қилиб қўйган. Бу режаларни рўёбга чиқариш учун бу ерда ахборотлар тўпланади. Улар қайта ишланиб, сўнгра тарқатилади.

Ташаббускорларнинг саъй-ҳаракатлари билан Марказ халқаро ва гуманитар ҳуқуқлар бўйича дарс ўтишнинг тажриба масканига айланиб бормоқда. Бу бизнинг ишимиз учун жуда муҳимдир. Шуни айтиш кераки, Марказнинг очилиши республика ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Зеро, Ўзбекистон мустақилликка эришиши муносабати билан рўй бераётган демократик ўзгаришлар кишилар дунёқарашини ҳам изчил ўзгартириб бормоқда. Жамият қайта тикланаётган

Олий таълим муассасаларида

бир вазиятда миллий қадриятларимиз, урф-одатлармиз билан бирга, умуминсоний бойликларни ҳам ўзлаштириб олиши кераклигини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. Бусиз демократик ислоҳотларни чуқурлаштириш мумкин эмас.

Бизнинг Марказимиз ҳам шу жараёнга хизмат қилади. Марказ уч йўналишда-олий таълимни инсонпарварлик ғояларига садоқат, инсон ҳуқуқи борасида юқори малакали мутахассислар тайёрлаш, ҳуқуқ ва эркинликка оид билимларни тарғиб қилиш йўналишларида иш олиб бормоқда.

Хўш, бу мақсадлар нималарни кўзда тутади? Олий таълимни инсонпарварлик ғояларига бўйсундириш учун Марказ инсон ҳуқуқларига дахлдор халқаро экспертлар тажрибасидан фойдаланиб, ҳозирча фақат Тошкент давлат юридик институти қошида «Инсон ҳуқуқи», «Инсон ҳуқуқини халқаро ҳимоялаш» ўқув курсларини жорий этди. Яқин кунларда ўқув жараёнига «Халқаро гуманитар ҳуқуқи» курси ҳам киритилади. Бу мақсадда марказ республиканинг барча ўқув юртлари учун инсон ҳуқуқлари бўйича услубий қўлланмалар, тавсияномалар тайёрламоқда.

Юқори малакали кадрлар тайёрлаш борасида ҳам амалий ишлар бўляпти. Мунтазам равишда турли семинарлар, давра суҳбатлари, илмий назарий конференциялар, маслаҳат суҳбатлари ўтказиб боряпмиз. Режалаштирилган шундай семинарлардан бири 1996 йил октябрида бўлиб ўтди. «Инсон ҳуқуқи ва халқаро ҳуқуқ» мавзуига бағишланган бу анжуман анча юксак савияда ташкил қилинди.

Инсон ҳуқуқи бўйича юқори малакали мутахассислар тайёрлашдаги истиқболли омиллардан яна бири бўлғуси ходимларнинг Оксфорд ва Вашингтон университетларининг биргаликдаги дастури асосида ўтадиган халқаро семинарлар, конференцияларда иштирок этишдир.

Марказ ходими Г. Маткаримова инсон ҳуқуқи бўйича Бирмингем шаҳрида малака оширди. У халқаро Оврупо конвенцияси бўйича дастурда иштирок этди. Бундай ўқувларнинг фойдаси катта. Чунки, фақат ҳар томонлама юксак билимга ва юқори маданиятга эга бўлган мутахассислargина илмий, ҳуқуқий маслаҳатларни талаб даражасида йўлга қўяди. Аҳоли, шунингдек, ташкилотлар орасида ҳуқуқ ва инсон эркинлиги хусусидаги билимларни тарғиб қила оладилар.

Биз айни кунларда республика олий ўқув юртлари учун «Инсон ҳуқуқлари» бўйича дарсликни нашрга тайёрлашда бевосита иштирок этяпмиз. Олимлар, илмий ходимлар томонидан ишланган қатор тадқиқотлар қўлланма сифатида чоп этилди. «Инсон ҳуқуқларини муҳофаза этишнинг асосий халқаро восита ва омиллари» рисоласи, «Конституция ва биз» номли услубий қўлланмалар шулар жумласидандир. Ана шундай дарсликларни яхши ўзлаштириш ва умуман инсон ҳуқуқлари ва гуманитар ҳуқуқни ўрганиш Марказининг кундалик фаолияти учун Тошкент давлат Юридик институтининг қайта таъмирланган биносида шинам ва муҳташам хоналар ажратилган. Марказнинг яхши жиҳозланган ўқув хоналари, компьютер ва матбаа техникасига эга бўлган ахборот нашр бўлими бўлиб, унда тез суръатда тегишли ўқув, ўқув-услубий қўлланмаларни чоп этиш имкони мавжуд. БМТнинг Қочоқлар ишлари бўйича Олий Комиссия бошқармасининг Тошкентдаги ваколатхонаси кўмагида марказнинг моддий-техника захираси вужудга келтирилди. Биз фурсатдан фойдаланиб, мазкур ваколатхона раҳбари жаноб Таслимур Раҳмонга алоҳида миннатдорчилигимизни билдирамиз.

Марказ кутубхонаси турли халқаро ташкилотлар ёрдамида инсон ҳуқуқлари, Халқаро ҳуқуқ, юридик билимларнинг турли соҳаларига тааллуқли адабиётлар билан бойиб бормоқда. Ундан истаган талаба ва мутахассислар, фуқаролар бемалол фойдаланиши мумкин.

Омонулло МУҲАММАДЖОНОВ, Инсон ҳуқуқи ва гуманитар ҳуқуқни ўрганиш маркази директори, юридик фанлари номзоди, доцент.

«САМО»ДАН «КАМАЛАК»ГАЧА

КЕЙИНГИ пайтларда маънавият, санъат ва маданиятимизга эътибор кучаймоқда. Бу эса соҳа мутасаддиларига илҳом бағишламоқда. Маънавияти улуғ бўлган халқнинг келажаги ҳам буюкдир, деб бежиз айтилмаган. Халқимиз орасидаги истеъдодлар саҳналарга олиб чиқаётган дастурлар ранг-баранглиги, мазмун бойлиги, ўзи овозларга бойлиги билан ҳам мухлислар томонидан эътиборга сазовор бўлмоқда. Тошкент туман маданият муассасаларида ҳам шу кунларда иш қизғин, санъат шинавандаларига манзур томошалар, оқшом учрашувлари, давра суҳбатлари, ижодий мулоқотлар уюштирилмоқда.

Туман маданият муассасаларида 68 та турли тўгараклар фаолият кўрсатиб, 800 га яқин иштирокчилар ўзларининг иқтидорини сайқаллаштирмоқдалар. Шунингдек, касбга йўналтирувчи тўгаракларда ёшлар ўзларининг қизиққан ҳунарлари бўйича машғулотларга қатнашмоқдалар.

Туманда фаолият кўрсатаётган «Феруз», «Само», Замона», «Камалак» ва бошқа кўпгина ашула ва рақс дасталари томонидан саҳналаштирилаётган томошалар эл манзур бўлмоқда. «Бу менинг Ўзбекистоним», «Водийларни кезганда», «Бир қуёш отмоқда бу Ватан узра», «Истиқлолим-истиқболим» деб номланган адабий-мусиқий дастурлар эса бугунги доримолон кунлар шукуҳини тараннум этмоқдалар. Мазкур дасталарнинг томошалари нафақат туманда, балки, бошқа вилоятларда, қўшни мамлакатларда ҳам кўрсатилмоқда. Жумладан, «Замона», «Радуга», «Феруза» ашула ва рақс дасталари Қозоғистоннинг Сариоғоч туман маданият масканларида «Дўстлигимиз абадий», «Куй мисоли ҳузурбахш дамларимиз», «Икки диёрга ...» деб номланган концерт томошаларини намойиш этдилар. Қозоқ қўшиқ ва рақсларини ўзининг билан бирга уларга ўзбек рақсларини ҳам ўргатиб қайтдилар.

Ҳасанбой қишлоқ маданият уйида ўтказилган «Маҳаллам — масканим маним», Масалбой қишлоғи клубида «Тўйларимиз ҳақида ўйларимиз», Ғиёс Умаров жамоа хўжалигида «Эпли келин — сенгли келин» деб номланган тадбирларда маҳалла фахрийлари хотиралардан сўзлаб бердилар, маданият уйи ижодий жамоаси эса турли ҳаётий лавҳалардан иборат театрлаштирилган томошаларни кўрсатдилар. Ахлоқ-одоб, ота-боболаримиздан мерос қолган қадриятлар, урф-одатлар ҳақидаги давра суҳбатлари ҳам жонли ўтмоқда.

Туман маданият ишлари муассасалари фаоллардан Шуҳрат Шарипов, Қаҳрамон Усмонов, Зарифа Солибоева, Фарҳод Усмонов, Муҳаммаджон Абдуллаев, Туроб Юсуполовларнинг саъй-ҳаракатлари билан уюштирилаётган турли тадбир ва томошалар тингловчиларга манзур бўлмоқда.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ.

Тадбиркорлик — иқтисодиётимиз келажаги

ХУСУСИЙ КОРХОНА ЁҒИ

«ҚОЗОНДА бўлса, чўмичга чиқади» деб бежиз айтилмайди. Оққўрғон туманидаги Олимкент қўрғонида бир йилдан буён ўз фаолиятини давом эттираётган «Акмал» хусусий ёғ-мой заводи бунинг ёрқин мисоли бўла олади. Ҳар томонлама пухта ўйлаб, ёғга бўлган талабни ҳисобга олган ҳолда қурилган ушбу корхона ҳозирги кунда нафақат Олимкент қўрғони, ҳатто бутун Оққўрғон тумани аҳолиси эҳтиёжини ҳам қондирмоқда. Ушбу корхона ходимлари тумандаги ташкилотларга, муассасалар ходимларига арзон нархда ёғ тарқатиб чиқмоқдалар.

Собиқ иттифоқ даврида яхшигина ишлаб турган ёғ заводини бошқа жойга кўчириб юборишганда шу ернинг ерли аҳолиси анча ўксиб қолганди. Лекин, уни қайта тиклаш ҳеч кимнинг эсига келмади. Олимкентлик олим, техника фанлари номзоди Раҳимжон Умиров эса ушбу заводни тиклаш учун анча уринди. Туман раҳбарлари билан келишди. Уларнинг розилигини олди. Елиб-югуриб заводни ишга туширди.

Корхонани қайта тиклаш осон бўлмади. Ҳамма технологик жараёнлар-чигитни чақиш, уни элаш, эзиш, пресслаш, оқлаш ва фильтрлаш — булар яхлит бўлиши керак эди. Замонавий асбоб-ускуналар келтириш учун у чет эл мамлакатларига ҳам бориб келди. Мутасадди ташкилотларга мурожаат қилди. Унга туман ҳокимлиги, Тошкентдаги «Сигнал» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, Олимкент пахта заводи раҳбарликлари яқиндан ёрдам беришди. Корхона қайта тикланди. Бу ерда чигитни сақлашдан тортиб то унинг ёғини ажратиб олишгача бўлган технологик ва ишлаб чиқариш жараёнларини ўз ичига олган замонавий асбоб-ускуналар ўрнатилди.

Корхонада ишлаб чиқарилаётган пахта ёғи, шелуха, кунжара ва бошқа маҳсулотлар давлат мезонлари талабларига жавоб бермоқда. Заводнинг бош директори Раҳимжон Умиров эса уни янада такомиллаштириш, тўла қувват билан, тинимсиз ишлашини таъминлаш борасида бутун кучини сарфламоқда. Юрт меҳри билан ёниб яшаётган бу ишбилармон, тиниб-тинчимас йигит ҳақида илиқ гапларни кўплаб келтириш мумкин.

Раҳимжоннинг бошқа эзгу ниятлари ҳам бор. Ҳайр-эҳсон ишларида фаол қатнашмоқда. Ўз ҳисобидан маблағлар билан ёрдам бермоқда. Жумладан, янги йил арафасида туман хотин-қизлар қўмитаси ташаббуси билан туман марказий маданият уйида ўтказилган катта хайрия тадбирида ҳам четда қолмади. Корхона жамоаси ўз ҳисобидан етим болаларнинг 49 нафарига қишки кийим-бош ва янги йил совғалари тарқатди. Туман Наврўз ҳайрия жамғармаси ҳисобига ҳам бу фирма биринчилардан бўлиб пул ўтказди.

Биз техника фанлари номзоди, 30 дан ортиқ илмий ишлар муаллифи Раҳимжон Умировга келгуси ишларида ривож тилаймиз.

Мукаррама ТОЖИБОЕВА, «Оққўрғон овози» рўзномаси масъул котиби.

СИФАТ ЯХШИЛАНМОҚДА, ДАРОМАД ОРТМОҚДА

Тола ажратиб олиш кўпаймоқда • Ҳар чоракда дивиденд тўланмоқда • Акция олганлар дармонда... • Хорижлик мижозлар мамнун • Самарали меҳнат мўмай даромад келтирмоқда

«ЎЗБЕКИСТОН» пахта тозалаш заводи енгил саноат шу тармоғининг кенжа корхоналаридан бири ҳисобланади. Юқоричирчиқ туманида етиштирилаётган «оқ олтинни» қайта ишлаш мақсадида барпо этилган бу заводнинг юраги ўн беш йилдан бери бир маромда уриб турипти. Унинг қурилиши билан шу минтақада истиқомат қилаётган аҳолидан юзлаб кишилар иш билан таъминландилар. Туман пахтакорлари эса етиштирган пахталарини узоқда жойлашган бошқа корхоналарга ташиб бериш каби машаққатли ташвишдан холи бўлдилар.

Ҳар йили ўнларча минг тонна «оқ олтин»ни қайта ишлаш қувватига эга бўлган корхонанинг кўп миллатли байналмилал жамоаси зиммасидаги вазифани муваффақиятли уддалаб келмоқда. Айниқса, кейинги йиллардаги иш кўрсаткичлари юқори бўляпти. Ишлаб чиқаришнинг асосий кўрсаткичи — пахта хомашёсидан тола ажратиб олишда режадаги топшириқлар доим зиёдаси билан бажарилмоқда. Айни вақтда у йил сайин ортиб бормоқда. Бунинг далили сифатида кейинги икки йил натижаларни бир-бирига таққослаш мумкин.

Олдинги йилда жамоа ҳаммаси бўлиб 19 минг 661 тонна «оқ олтин» тайёрлаб, топшириқни анча ошириб бажарган эди. Ундан тола ажратиб олишда ҳам яхши кўрсаткичларга эришилди. Топшириқдагига мувофиқ толанинг чиқиши 29,9 фоизни ташкил этиши керак эди. Амалда у анча ортиғи билан адо этилди. Ишлаб чиқаришда технология жараёнларига қатъий амал қилиш, мавжуд асбоб-ускуналардан самарали фойдаланиш, энг муҳими ишчи-хизматчилар малакасининг юқорилиги бунинг омиллари бўлмоқда. Заводда эса асосан республикамизда ишлаб чиқарилган замонавий техника воситалари ишлатиляпти. Толани ажратиб олишдаги кўрсаткич 31,6 фоизни ташкил этди.

Фарқи фақат 0,7 фоиз, лекин арзимагандек кўринган бу натижа анча салмоқлидир. Тома-тома кўл бўлур деганларидек, шу мисқоллардан қўшимча тонна-тонна қимматли маҳсулот юзага келмоқда. Жами қўшимча ишлаб чиқарилган тола ҳажми эса 328 тоннага борди. Унинг ҳар бир тоннаси эса ўнларча минг сўм туради. Демак, бундан катта миқдорда қўшимча даромад, соф фойда олинган.

Олдинги йилда машина терими ҳажми қўлдаги теримга нисбатан кўпроқ бўлган эди. Тайёрланган жами «оқ олтин»нинг деярли бешдан уч қисми «зангори кемалар» бункеридан тўкилганди. Машинада терилган пахтанинг тоза бўлиши қийин, албатта турли қўшимча чиқиндилари бўлади, тола ҳам зарарланади. Шунинг учун ҳам қўлда терилганининг сифати юқори бўлади. Ўтган йили эса тайёрланган пахта миқдори режадаги 19400 тонна ўрнига 19728 тоннани ташкил этди. Унинг ярмидан кўпроғи, аниқроғи деярли 10 минг тоннаси қўл теримига тўғри келди. Бу ҳолат толанинг чиқиши кўпайиши ва сифати ортишига олиб келди.

— Албатта, толанинг яхши бўлишига бошқа омиллар ҳам таъсир қилади, — дейди «Ўзбекистон пахта тозалаш заводи» ҳиссадорлик жамияти раиси Маъруфжон Аминжонович Мамажонов. — Жумладан, унинг навида гап кўп. Ўтган йили эса пахтакор хўжаликлар бу масалага ҳам алоҳида эътибор бердилар. Уларнинг кўпчилигида ошиқроқ ва сифатли тола берадиган навлар экилди. Унинг самараси бугунги кунда яққол кўзга ташланиб турипти...

Раиснинг айтганича бор. Бу йил тола ажратиб олишнинг режадаги

Иқтисодий ислоҳот одимлари

кўрсаткичи ҳам ўтган йилда эришилган натижадан юқори — 33,2 фоиз қилиб белгиланди. Жамоа бу топшириқни ҳам ошириб бажаришга эришмоқда. Ҳозирча толанинг чиқиши 33,3 фоизни ташкил этаяпти. Ўтган йил ҳосилидан кейинги уч ойда 3966 тонна пахта қайта ишланиб, 1318 тонна тола олинди. Энг муҳими, тола сифатида кескин силжиш таъминланди. Тоза тола ишлаб чиқариш уч баровар ошди. Шу даврда 69 тонна ўрнига 85 тонна момиқ тайёрланди.

Ишлаб чиқариш кўрсаткичларидаги бундай ижобий ўзгаришлар самарасидан пахтакорлар ҳам, пахта тозаловчилар ҳам бирдай моддий манфаатдор бўлмоқдалар. Улар кўп миқдорда қўшимча даромад, фойда олдилар.

Корхона ишлаб чиқараётган тола сифати юқори бўлганлиги учун ҳам ҳар йили бундай маҳсулотнинг 80-90 фоизи хорижий мамлакатлар томонидан харид қилинмоқда. Ўнлаб чет эл давлатлари буюртмачи ҳисобланадилар. Пахта тозаловчилар мижозларни ранжитмаслик учун барча чора-тадбирларни амалга оширишяпти. Ҳамма буюртмаларни вақтида ва сифатли бажаришга эришмоқда. Шу сабабли ҳам кейинги йилларда корхона етказиб берган тола сифатининг мезондагидан паст бўлганлиги ҳақида бирорта ҳам чет эл ёки ички мижоздан норозилик хати келмаган.

Биргина ўтган йили ўнлаб хорижий мамлакатлар жамоа қўлидан чиққан қимматбаҳо хомашёни харид қилдилар. Уларнинг ҳаммасини бирма-бир санаб ўтиш ҳам керак эмасдир. Лекин, шундай бўлса ҳам айримларини тилга олиш ўринлидир. Биргина Англия олган тола миқдори бир минг тонна атрофида бўлди. Швейцария ҳам корхонанинг йирик буюртмачиси ҳисобланади. Унга етказиб берилган жами маҳсулот 500 тоннадан ҳам ошиқроқ бўлди. Бундан ташқари, АҚШ, Германия, Италия, Голландия, Жанубий Корея, Ирландия, Руминия... бу рўйхатни яна анча давом эттириш мумкин. Яқин чет эл мамлакатларидан Россия, Грузия билан шундай алоқа давом этмоқда. Бундан ташқари, Тўйтепадаги «Кобул — Тўйтепа — текстиль» қўшма корхонаси ҳам йирик буюртмачилар қаторига кирди. Унга бир мартанинг ўзида 250 тонна сифатли тола етказиб берилди.

Корхона жамоаси ўз маҳсулоти шаънига доғ туширмаслик учун барча ишлаб чиқариш жараёнларининг бориши устидан доимий назорат ўрнатган. Аниқланган ҳар бир камчилик пайсалга солинмасдан зудлик билан бартараф этилмоқда. Бу ерда меҳнатга, зиммасидаги вазифага нисбатан масъулият кучайганлиги барча жабҳаларда яққол сезилиб турипти. Бунда амалга оширилган иқтисодий ислоҳот — корхона мулк шаклининг ўзгариши катта аҳамиятга эга бўлганлигини таъкидлаш лозим.

Завод очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятига айланганига бир неча йил бўлди. Жамоа корхонанинг асосий соҳиби бўлиб қолди. Ўз фаолияти унумли ва самарали бўлишидан биринчи навбатда ишчи-хизматчилар манфаатдордирлар. Корхонанинг асосий эгаси бўлганидан кейин ютуқ ҳам, зарар ҳам ўзиники бўлади. Шунинг учун ишда майда-чуйда деган тушунчалар қолмади. Ҳаммасига катта аҳамият билан қараш қоидага айланди.

Ҳиссадорлик жамияти салкам 50 мингта акциялар чиқарди. Уларнинг 30 фоизи корхона жамоаси ўртасида тарқатилди, 19 фоизи эса эркин сотишга ажратилди. Ҳар бири 100 сўм номинал қийматга эга бўлган 13816 акцияни ишчи-хизматчилар харид қилдилар. Ҳар бир ишловчи ҳисобига 27 тадан тўғри келди.

— Акцияларни жамоа ўртасида тарқатиш осон бўлмади, — дейди ҳиссадорлик жамияти раиси. — Кўпчилик қимматли қоғозларнинг дурустгина даромад манбаи бўлишини етарли тушунмасди. Шу сабабли кенг кўламда тушунтириш ишлари олиб борилди. Ҳатто, 13-маошни тарқатмасдан, акцияларни сотиб олишга ажратиш ҳақида жамоа қарорини чиқаришгача бордик. Эндиликда ҳамма хурсанд. Акцияларни олмаганлар армонда, олганлар дармонда бўлишяпти. Ҳозиргача дивиденд уч чорак давомида тўланди. Унинг миқдори анча дуруст бўлди. Ишчи-хизматчилар ўртасида, ҳатто, юзлаб қимматли қоғозлар сотиб олганлар бор. Уларнинг ҳар бири мўмайгина қўшимча маблағ эгаси бўлдилар. Эндиликда акцияларнинг аҳамияти ҳаммага аниқ-равшан бўлиб қолди. Шу сабабли эркин сотишга мўлжалланган акцияларнинг қолганини жамоанинг ўзи харид қилишни режалаштиряпти. Бу ишчи-хизматчилар фаровонлигига хизмат қилади, албатта.

Мирсобир МИРҲАМИДОВ.

Нина Дириева (ўнгда) ва Зайнаб Кенжаметова кўп йиллардан бери «Бекободцемент»да ишлаб келишади. Катта тажрибага эга бўлган бу оператор-сараловчилар меҳнатидан барча мамнун.

Даврон АҲМАД олган сурат.

АСОСИЙ МАҚСАД — ЮКСАК САМАРА

МАЪЛУМКИ, 1996 йилнинг 8 августида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Текширишларни тартибга солиш ва назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштиришни такомиллаштириш тўғрисида»ги фармони эълон қилинган эди. Мазкур фармон орқали хўжалик юритувчи субъектлар — юридик ва жисмоний шахсларнинг молиявий-хўжалик фаолиятини текшириш ва тафтиш этишга доир барча ишларни мувофиқлаштириш вазифалари давлат солиқ тизимлари зиммасига юклатилган эди, Хўш, назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш, текширишларни тартибга солиш вилоятимизда қандай бормоқда? Кўзланган мақсадга эришилмоқдами?

Президентимизнинг мазкур фармонидан асосий мақсад мулкчилик шаклларидан қатъий назар, хўжалик юритувчи субъектларни текширишни тартибга солиш, назорат қилувчи органлар томонидан уларнинг фаолиятларига асоссиз равишда аралашишга йўл қўймасликдир. Яъни текшириш ва тафтиш ишларини олиб бориш жараёнларини такомиллаштириш, маданийлаштириш, солиқ тўловчи субъектларни молиявий ва хўжалик юритиш фаолиятидан вақт-бевақт узмаслик, бемалол,хотиржам ишлашларига шароит яратиб беришдир.

Жамиятимизда рўй бераётган ислоҳотлар, ўзгаришлар даврида мазкур фармон алоҳида аҳамият касб этди. Маълумки, илгарилари социалистик тузум даврида назорат қилувчи органлар ҳозиргига нисбатан анча кўп бўлган. Сабаби, бундай органлар ҳукуматга жуда зарур эди. Чунки, бу идоралар иқтисодиётнинг нормал ҳолатда ишлаб туришини таъминлар, меҳнат унумдорлигини оширишни талаб қилар эдилар. Оддий мисол. Бир ишчи кунлик режани ошириб бажарса, кейинчалик бу рақам ҳамма ишчилар учун ўртача мезон сифатида татбиқ қилинарди. Бошқача қилиб айтганда, эришилган натижага қараб истиқболдаги ишлар режалаштирилган. Ишчиларда яхши ишлаш учун қизиқиш бўлмаган. Ёки қишлоқ хўжалигида «гектарчи» ўз еридан жамоа хўжаликларига нисбатан ҳосилдорликни 4—5 баравар кўтариб, кўп маҳсулот олиши сабабли ҳукумат томонидан жамоа хўжаликларининг иш унумдорлигини ошириш мақсадида доимий назорат ўрнатиш зарур бўлган.

Бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан кўпчилик корхоналар, хўжаликлар хусусийлаштирилди, шунингдек, фуқаролар якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғуллана бошладилар, Ҳар ким шахсий манфаатдорлик учун меҳнат унумдорлигини ошириш сабабли аввалгидай назоратга зарурат қолмади. Республикамиз Президентининг фармонларига асосан баъзи бир назорат органлари, жумладан, социалистик мулкни ўғирлашга қарши кураш бўлимлари (ОБХСС), халқ назорати қўмитаси, давлат савдо-назорат инспекциялари ва бошқа шунга ўхшаш тизилмалар тарқатиб юборилди. Шунга қарамасдан, корхоналарда ҳар хил йўналишлар бўйича назорат, текширув жараёнлари олиб борилиши давом этиб келган. Бу текширувларнинг тартибсиз равишда, баъзи ҳолатларда эса кетма-кет ўтказилиши корхоналарнинг фаолиятига салбий таъсир қилмай қолмади.

Айниқса, бозор муносабатлари шароитларида хусусий савдо ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги корхоналар кўпайди. Назорат қилувчи органлар текширувларининг асосий қисми шу йўналишга қаратилди. Республикамизга озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат маҳсулотларининг келиши камая бошлади. 1993 йил 10 декабрда Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Савдо ва маиший хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарида текширишни тартибга солиш тўғрисида»ги Фармони ушбу камчиликларни бартараф этишда катта самара берди. Бу фармон билан мулкчилик шаклидан қатъий назар, савдо ва маиший хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналари қайси идорага бўйсунмасин, уларнинг фаолиятини фақат Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Бош давлат солиқ бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлимлари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг молия ва тафтиш органлари иштирокида амалдаги қонунларга мувофиқ текшириши белгилаб қўйилди. Шунингдек, савдо ва маиший хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарида маҳаллий бошқарув органлари, давлат назорати, ички ишлар, соғлиқни сақлаш, стандартлаштириш, метрология ва сертификация органлари республика ташкилотлари томонидан текшириш учун аниқ топшириқ кўрсатиб берилган тегишли рухсатномаларсиз текширишлар таъқиқланди.

Бу гаплардан қуйидагича хулоса чиқариш мумкин: хоҳ юридик шахс бўлсин, хоҳ жисмоний шахс бўлсин, унинг фаолияти йилда бир марта, бир ой мобайнида назорат органлари томонидан бир вақтда текширилади ва бошқа пайт унинг ишига асоссиз аралашилмайди.

Замонавий солиқ тизими жаҳон маданиятининг узоқ давр мобайнидаги тараққиёти маҳсулидир. Қонунга бўйсунадиган, диёнатли солиқ тўловчини тарбиялаш, ўз фуқаролик бурчига, вазифаларига ҳурмат билан қараш фазилатини шакллантириш билан бир қаторда ҳукуматимиз солиқ тўловчи юридик ва жисмоний шахсларнинг хўжалик фаолиятини рағбатлантириш, улар меҳнати унумдорлигини ошириш ва маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтиришдан манфаатдорлигини кучайтиришга алоҳида эътибор бериб келмоқда.

Ўтган йили мазкур фармон эълон қилингандан сўнг бошқармамизда «Назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш» бўлими ташкил этилди. Шунингдек, назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш ишчи комиссияси тузилди. Унга 15 та на-

Фармон ва ижро

зорат қилувчи органлар вакиллари аъзо бўлди. Бундай ишчи комиссиялар ўз навбатида вилоятнинг барча шаҳар ва туманларида фаолият кўрсатмоқда.

Мулкчилик шаклларидан қатъий назар, хўжалик юритувчи субъектларни текширишни тартибга солиш, назорат қилувчи органлар томонидан уларнинг фаолиятига асоссиз аралашишга йўл қўймаслик мақсадида вилоятдаги назорат қилувчи органларнинг иш режалари тўпланди ва улар асосида 1996 йилнинг сентябрь ва тўртинчи чораги ҳамда 1997 йил учун мувофиқлаштирилган текширувлар режа-графиклари ишлаб чиқилди. Бу режа назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи республика кенгашида тасдиқланди. Натижада комплекс текширишлар ўтказиш амалиётга жорий этилди, бир корхонадаги текшириш барча ваколатли ташкилотлар томонидан амалга ошириладиган бўлди. Шунинг ҳисобига ўтказиладиган текширишлар сони ва масалаларнинг такрорланиши кескин камайтирилди. Жумладан, ўтган йил охирида текширишлар сони 6863 тадан 2664 тагача камайди. 1997 йил режаларини мувофиқлаштириш даражаси ундан ҳам яхшиланди. Текширишлар сони 3,2 баравар камайди. Бошқача айтганда, 14943 тадан 4700 тага озайди.

Режа — жадвалларда 1996 йил тўртинчи чорагида комплекс текширишлар сони 58 фоизни, 1997 йилда эса 71 фоизни ташкил этди. Натижада ўтказилаётган текширишлар самараси ошди.

Масалан, Чирчиқ шаҳрида «Промтехмонтаж» корхонасида ўтказилган комплекс текширувда тўртта назорат органи иштирок этди. Жумладан, унда ДСИ, банк, ижтимоий суғурта бошқармаси, молия бўлими ходимлари қатнашдилар. Барча идоралар ходимлари ўзига тегишли масалаларни кўриб чиқиб, далолатнома туздилар. Ушбу текширишлар натижасида бюджетга қўшимча 1219000 сўм солиқ ва тўловлар зам қилинди.

Президент фармонида белгиланганидек, иккинчи муҳим йўналиш, мулкчилик шаклидан қатъий назар, хўжалик юритувчи субъектларнинг молия-хўжалик фаолиятини мувофиқлаштирувчи республика Кенгаши билан келишилган ҳолдагина ўтказилишини таъминлашдан иборатдир. Бунга эришиш мақсадида барча шаҳар ва туман давлат солиқ инспекциялари орқали хўжалик юритувчи корхона, ташкилот ва фирмалар раҳбарларига мувофиқлаштирилган режа-графиклар ишлаб чиқилганлиги тўғрисидаги ахборот юборилди. Уларга санкция берилмаган текширишлар билан келган комиссияларни рўйхатга олиб, жойлардаги ДСИларга хабар бериш тавсия этилди. Давлат солиқ инспекцияси бошлиқларининг зиммасига Президент фармонига мувофиқ санкция берилмаган текширишлар фактлари аниқланиши билан далолатнома тузиш ва қонун бўйича чора кўриш учун жойлардаги туман ва шаҳар давлат назорат инспекцияларига ёки прокуратураларга айбдор шахсларни жавобгарликка тортиш учун тақдимномалар бериш масъулияти юклатилди. Қабул қилинган чора-тадбирлар натижа бера бошлади. Масалан, 1996 йил 2 декабрь куни Бекобод тумани давлат солиқ инспекциясига «Деҳқонобод» жамоа хўжалиги раҳбаридан маълумот келди. Унда туман агросаноат фирмаси томонидан мувофиқлаштирилган режа-жадвалда кўзланмаган тафтиш бошланганлиги айтилган эди. Ахборотга биноан бу масала билан туман ички комиссияси раиси, давлат солиқ инспекцияси бошлиғи Б. Абдукаримов шуғулланди ва санкциясиз текширувни бекор қилди. Чиноз туманида Молия вазирлигининг тумандаги вакиллари 1996 йил 25 декабрда улгуржи ва чакана савдо ишлаб чиқариш корхонасида назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи республика Кенгашидан рухсат олмасдан текширув ўтказганлар. Корхонада қолдириб кетилган далолатномада текшириш қайси режага ёки кимнинг буйруғига биноан ўтказилганлиги акс эттирилмаган. Бу фактни аниқлаган туман назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш ишчи комиссияси раиси М. Жалилов Президент фармонини бузганлиги учун айбдор шахслар жавобгарлигини кўриб чиқиш учун туман ҳокими муовини, назорат инспекцияси раисига махсус хат йўллади. Оҳангарон туманида ҳам «Мевасабзавотбанк», «Тадбиркорбанк», туман молия бўлими томонидан режадан ташқари текширувлар ўтказилганлиги аниқланди. Ушбу иш билан шуғулланаётган туман назорат фаолиятини мувофиқлаштириш ишчи комиссияси раиси А. Ҳикматов республика Президентининг 1996 йил 8 август 1053-сонли фармонининг 3-банди талаблари бузилгани учун 1996 йил 17 декабрда мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини кўриб чиқиш учун туман прокуратурасига тақдимнома юборди.

Режада кўрсатилмаган, лекин, кескин зарурат туфайли бирон бир субъект текширилиши шарт бўлиб қолса, бундай вазиятда текширув ўтказмоқчи бўлган назорат органи республика назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш республика Кенгашига махсус талабнома билан мурожаат этиши лозим. Кенгаш ушбу талабномани кўриб чиқиб, зарурат бўлса, рухсатнома, лозим топмаса, режадан ташқари қўшимча текширувга таъқиқнома беради. Режадан ташқари текширишлар ўтказиш учун талабномалар фақатгина айрим ҳолларда, истисно тариқасидагина ҳукумат топшириғига асосан, жиноий ишлар ва бошқа шунга ўхшаш ҳолатлар юзасидангина берилиши мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, мамлакатимизда ўтказилаётган ислоҳотлар натижасида корхона, ташкилот, хўжаликлар, шунингдек, тадбиркор фуқароларнинг унумли фаолият кўрсатишлари учун ҳукуматимиз томонидан доимо зарур имкониятлар яратиб келинмоқда. Бунга жавобан ҳар биримиз холис, фидокорона, қонунлар доирасида фаолият кўрсатмоғимиз талаб этилади.

Раҳимжон УСМОНОВ, вилоят назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш ишчи комиссиясининг раиси, Тошкент вилояти давлат солиқ бошқармаси бошлиғи.

Бу ҳақда Вазирлар Маҳкамаси йиғилишида гапирилди

МЕҲНАТИ ҚИЙИН ... ЛЕКИН, НАРХИ АРЗОН

Вилоят пиллачилигида рўй берган мушкул аҳволнинг яхшиланиши нималарга боғлиқ?

Пиллачилик билан ота-боболаримиз қадим-қадимдан шуғулланиб келишган. Пилла — бу қишлоқ хўжалиги йилининг илк ҳосили, нишонаси. Пилла — деҳқончиликнинг ҳандалаги. Пилла — халқ хўжалиги учун ғоят қимматбаҳо хом ашёдир. Пилла — бу ипак. Нафсиламбирини айтадиган бўлсак, Ипак йўлини очиб берган ва бутун дунёни бирлаштирган ҳам пилла! Машҳур, жилвагар, мафтункор атласимиз ҳам ана шу ўзимиз етиштираётган пилла толаларидан тўқилади.

Афсуски, вилоятимизда ҳозирги пайтда пиллачиликда мушкул аҳвол рўй бериб турипти. Нега? Бу ҳолатни қандай қилиб ўнглаш, яхшилаш, пиллачиликдаги аввалги шуҳратимизни қандай қилиб тиклаш мумкин? Вазирлар Маҳкамаси йиғилишида таъкидланганидек, қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни етарли даражада амалга оширмай муаммони ҳал этиб бўлмайди.

Вилоят пиллачилик ширкатлари ишини мувофиқлаштирувчи кенгаш раиси ОСТОНАҚУЛ МАТТИЕВ билан шу хусусда суҳбатлашдик.

— Остонақул Маттиевич, одатда биз кўп ҳолларда пиллакорлар иши билан мавсумда қизиқардик. Ҳозир эса айни қиш палласи...

— Бизда иш бутун йил бўйи қайнайди. Мавсум тугагач, пиллахоналар қабул қилиб олган хом ашёни ҳисоб-китоб қиладилар, қайта ишлайдилар, харидор излаш, сотиш сингари «югур-югурлар» билан овора бўламиз. Ҳа, айтгандай, аввалги йилги етиштирилган пилланинг бир қисми ва ўтган йилги пилламиз узоқ вақт сотилмасдан турди. Ҳайрият, ўтган йилнинг декабрь ойида хориждан харидорлар келиб қолишди Сотдик. Афсуски, кеч бўлса ҳам хўжаликлар билан тўла ҳисоб-китоб қилиб бўлдик.

— Нега узоқ туриб қолди. Бу йил ишлар қандай кетяпти? Пиллакорлар билан шартнома тузиш анча қийин бўлди, дедингиз.

— Ҳа, шундай. Ниҳоят шартномани ҳам тузиб тугатяпмиз.

— Бу йил қанча пилла етиштирилади?

— Минг тоннага яқин.

— Ўтган йилгидан бироз кам экан-да. Пиллачиликда нима учун бундай мушкул аҳвол рўй берди?

— Бунинг илдизи чуқур. Очиғини айтадиган бўлсам, хўжаликлар пилла етиштиришдан кўплаб зарар кўрмоқдалар. Пиллакорлар курт боқишдан манфаатдор эмас. Бунинг устига жаҳон бозорида пиллага бўлган талаб ҳам анча камайган. Ўзимизнинг жумҳуриятимиздаги пиллакашлик фабрикалари эса тўла қувват билан ишламайди. Пилла чувиш дастгоҳлари эскириб қолган. Эҳтиёт қисмлар етишмайди. Қолаверса, биз етиштираётган пилла жаҳон андозаларига жавоб бермайди.

— Хўжаликларнинг пилладан зарар кўриши янгилик эмас. Пилла боқилибдики, улар зарар кўриб келишади. Лекин шундай бўлса ҳам бир вақтлари пилладан юқори ҳосил олинган-ку! Вилоят бўйича 2 минг тоннадан ошириб пилла етиштирилган. Бугунга келиб эса ана шу кўрсаткич 1200 тоннага камайиб кетди. Буни қандай изоҳлаш керак?

— Аввало, шуни айтиш керакки, у маҳалларда пилла режаси давлат буюртмаси сифатида қатъий қилиб қўйилган эди. Бу бир. Иккинчидан, қишлоқда яшайдиган ҳар бир одам пилла етиштириш ишига баҳоли-қудрат ҳисса қўшарди. Ҳозирга келиб бу тартиблар бузилди.

Менинг фикримча, биз пиллакордан маҳсулот талаб қилмизу, бироқ, мавсумдан бошқа пайтда уларни йўқламай, ҳолидан хабар олмай қўйдик чоғи. Лоқайдлигимиз панд берди. Нега пиллакорларни ҳам маънавий, ҳам моддий рағбатлантириш омилларидан фойдаланмаймиз. Ҳар бир мавсум олдидан ёки мавсум тугагандан кейин туман, вилоят миқёсида пиллакорларнинг йиғилишлари, анжуманларини ўтказмаймиз. Илғорларни, моҳир пилла усталарини мукофотламаймиз, тақдирламаймиз. Ҳордиқ чиқариб келишлари учун санаторий, дам олиш уйларига юбормаймиз. Бунинг учун имконият йўқми, ҳомийлар топилмайдими?

Бунинг устига етиштирилаётган пилла энг арзон нархда сотиляпти. Масалан, хўжаликларда бир килограмм хўл пилланинг таннархи 100 сўмга тўғри келади. Хўжаликлардан эса кўпи билан 40 сўмдан сотиб олинади. Пиллакор топширган бир килограмм пилласи учун бор-йўғи 25-30 сўмдан меҳнат ҳақи оляпти. Шу тўғрими?

— Албатта, нотўғри. Бир ҳисоб-китоб қилиб кўрайлик-а. Битта хонадондаги бир пиллакор бир қути курт уруғи боқса 50-60 килограмм пилла топширади, дейлик. Бунинг учун у кўпи билан 1500 сўм ҳақ олади. Ҳозирги пайтда бу пулга 7-8 килограмм гўшт ёки бўлмаса бир қоп ун харид қилиши мумкин. Ахир пиллакор бу хом ашёни етиштириш учун бутун оиласи, бола-чақаси билан бир-бир ярим ой тиним билмай меҳнат қилган, уйқусидан, оромидан кечган-ку!

— Нимасини айтасиз? Биз шу билан ишлагимиз. 1995 йилгача пиллакор бир килограмм топширган пилласига олган ҳақи эвазига бозордан бир килограмм гўшт сотиб оларди. Ҳозир эса нари борса 250 грамм гўшт олади. Пиллакорларимиз пилла ўз вақтида сотилмаганлиги учун ўша арзимаган ҳақни ҳам ўз вақтида ёлчитиб ололмаётибдилар. Пиллахонада қайта ишланган бир килограмм қуруқ пилланинг таннархи вилоят бўйича 130-140 сўмга тўғри келади. Деярли ана шу нархда сотилаётганлиги ҳам ҳақиқат.

— Демак, пиллачиликдаги ишларни бутунлай қайта кўриш, янги изга солиш, бу тармоқда иқтисодий ислоҳотларни амалда жорий этиш ғоят долзарб вазифадир. Бу ишни уруғчиликдан бошлаш керакка ўхшайди.

Яна бир мулоҳаза. Баъзан хорижий технологияларни жорий этиш, хориждан уруғ олиб келиш керак, деган гапларни эшитамиз. Умуман, хорижий технология бизга керакми, четдан уруғ олиб келиш шартми?

— Бу саволингизга мен ҳа, деб ҳам, йўқ, деб ҳам жавоб беришим мумкин. Биринчиси шуки, хорижий технологияни жорий қилсак ёмон бўлмайди. Лекин бунинг учун бизда ўша хориждагидек тўла шарт-шароит йўқ. Сабабки, куртлар асосан хонадонларда боқилади.

Демак, бу ўринда асосий масала, энг аввало, ўзимизнинг юртимизда таркиб топган пилла курт уруғини боқишнинг агротехникасини такомиллаштиришимиз, уруғчилик корхоналарида уруғ тайёрлашни намунали йўлга қўйишимиз, сермаҳсул зот, дурагайларга эга бўлишимиз керак. Бизда нима бўляпти, денг. Мана, «Тетрагибрид-3» дурагайини олайлик. Ўз вақтида бу дурагай қадрланди, ундан яхши ҳосил олинди. Лекин ҳар бир уруғ, навнинг ҳам ундан фойдаланиш муддати бўлади. Биз «Тетрагибрид-3» дурагайини эса йигирма йилдан буён боқиб келяпмиз. У энди «чарчади». Ўз хизматини ўтаб бўлди ҳисоб. Менимча, уни ишлаб чиқаришдан олиб ташлаш, янгисини билан алмаштириш пайти келди. Лекин олимларимиз бу муаммони ҳал этиш учун астойдил бош қотирмаяптилар.

Бошқа зот, дурагайлар йўқми, дейсизми? Бор. «Андижон-1», «Андижон-2», «Андижон-3», «Нишонланган-1», «Нишонланган-2» зотлари ҳам боқиб кўрилди. Улар технологик кўрсаткичлари, ипак толасининг узилмасдан йигирилиши, кўп ипак олиниши жиҳатидан анча устун. Бироқ, ҳар қути курт уруғидан олинадиган ҳосилдорлиги паст. Шунинг учун ҳам хўжаликлар бу зотларни боқишни унчалик хоҳламаяптилар.

Фараз қилайлик, бу масала ҳам ҳал этилди. Ўзимизда аъло нав уруғлик, зотлар яратилди. Лекин бу билан муаммони ҳал этиб бўлмайди-ку! Биз шундай муҳит яратишимиз керакки, пиллакор курт боқадиган хоналари, керакли асбоб-анжомларини олдиндан тайёрлаб қўйиб, мавсум бошланишини интиқлик билан кутсин, ўзи талабгор бўлиб, жон-жон, деб, талашиб-тортишиб уруғ олсин! Бошқача қилиб айтганда пиллакорда курт боқиш учун асосий меҳр, иштиёқ, ихлос бўлиши шарт. Ана шундагина у аъло нав уруғликдан юқори сифатли пилла олиш учун бутун кучини, тажрибасини ишга солади. Бунинг учун эса пилланинг ҳам қуруғи, ҳам ҳўли харид нархини ошириш, пиллакорга тўланадиган меҳнат ҳақини кўпайтириш керак. Ана шунда пиллакорда қизиқиш пайдо бўлади. У қанча қути курт уруғи боқиб, қанча пилла олса, оқибатда бу пилладан қанча даромад қилишини олдиндан билиб, ҳис этиб туради. Қисқаси, пилла курти боқишга бўлган муносабати ўз-ўзидан яхши томонга қараб ўзгаради. Муносабат эса ўз ичига бир қатор муаммоларни олади. Булардан бири тутзорларга қаров. Пиллачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлаш, ҳосилдорлигини ошириш масаласидир.

Афсуски, вилоятда кейинги йилларда ҳар хил ва аниқ бўлмаган сабабларга кўра кўплаб тутзор майдонлари, қаторлаб экилган тут дарахтларининг сони камайиб кетди. Айни пайтда вилоятда 2062 гектар тутзор, 11 минг 250 дона қаторлаб экилган тут дарахтлари қолди. Минг афсуслар бўлсинки, кўп жойларда ана шу қолган тутзорларга қаров ҳам яхши эмас. Қатор ораларини ҳайдаш, тут дарахтлари тагини юмшатиш, маҳаллий ва минерал ўғитлар билан озиқлантириш ва суғориш талаб даражасида эмас. Янгидан тут кўчатлари ўтказишга эса умуман аҳамият бермаяптилар.

— Пиллачиликда ишлайдиган, туманлардаги бош пиллахоналар ҳисобида турадиган мутахассислар — пиллачилик агрономларининг обрўси, мавқеини ошириш ҳам ғоят муҳим масаладир.

— Бўлмасам-чи. Бизда бўлим агрономлари жуда ночор шароитда иш олиб борадилар. Ваҳоланки, уларнинг иш кўлами ниҳоятда кенг, ҳар бир бўлим агрономи 250—200 хонадонга тарқатилган қурт уруғларининг боқилишига қараши, мавсум давомида ишни назорат қилиб бориши керак. Ўзингиз ўйланг, у биркитилган хўжаликларга тумандан қатнайди. Бунинг устига унда транспорт йўқ. Бундай шароитда хонадонларнинг ҳар бирига кириб-чиқиб, қурт боқиш қандай йўлга қўйилганлигини назорат қилишнинг уддасидан чиқа оладими? Йўқ, албатта. Шунинг учун ҳам мутахассиснинг манфаатдорлигини ошириш керак. Уларга тўланадиган ҳақ, ойликларини ошириш масалаларини ҳам ўйлаб кўриш вақти келди.

Яна бир фикр. Хўжаликларда пиллачилик бригадирлари бор. Лекин улар ишга муқим тайинланмайдилар. Мавсумий олинадилар. Топширилган ишни ҳадини энди олволганларида эса уларни бошқа жойга кўчирадилар.Бу, менимча, нотўғри. Пилла бригадирлари йил бўйи меҳнат қиладиган бўлсинлар. Иш топилади. Ҳисоб-китоб дегандек... Хўш, нима учун пилла бригадирлари хўжалик ҳудудидаги тутзорларга қаров, уларга шакл бериш, буташ, озиқлантириш, суғориш, пайҳон қилинишидан сақлаш ишларини бажаришни ўз зиммаларига олмасликлари керак! Майли, бўш вақтларида улардан бошқа соҳаларда фойдалансинлар.

— Шундай қилиб, муаммоларни ҳал этиб, сифатли пилла оладиган ҳам бўлдик, дейлик. Бироқ, пировард натижадан пиллакор баҳраманд бўлмаса, барибир, кўнглимиз тўлмайди. Ҳозир ўзимиз етиштирган пахтанинг бир қисмини қайта ишлаб, тола қилиб, матога айлантириб, тайёр маҳсулот сифатида сотяпмиз. Қачонгача пиллани хом ашё сифатида арзон-гаровга сотамиз?

— Ҳақ гап. Мана, ҳисоблаб кўрайлик. Юқорида айтганимиздек, бир килограмм қуруқ пилланинг ўртача нархини 140 сўм ҳисобласак, 100 килограмми 14 минг сўм бўлади. 100 килограмм қуруқ пилладан эса 30 килограмм ипак олинади. Бир килограмм ипакнинг ўртача нархи 1200 сўм баҳоланса, демак, 30 килограмми 36 минг сўмни ташкил этади. Демак, 22 минг сўм фарқ қилиб турипти! Мана, асосий фойда қаерда! Тўғри, фойдани аниқланаётганда эса пилланинг қиймати, ишчи кучи ва бошқа сарф-харажатлар чегириб ташланиши лозим.

Ҳозирги кунда бу муаммони ҳал этиш чораси кўрилаяпти. Ҳар бир хўжаликда ота-боболаримизнинг усулини қўлланиб, кичик бўлса ҳам қозонлар ўрнатиб, пиллани қайнатиб, ипак толасини олиш йўли билан хом ашёни ўзимиз қайта ишлаш имкониятларига эга бўлиш учун тайёргарлик кўриляпти. Бундан келадиган фойда ҳам хўжаликларнинг ўзига берилади. Биз ҳисоб-китоб қилиб кўрдик. Агар хонадонларда бу тадбир амалга оширилса, битта туманда етиштирилган пиллани бир ой-бир ярим ой ичида ипагини олиб бўлиш мумкин экан. Бу усулнинг қулайлиги ва арзон тушишини айтмайсизми. Бунинг устига уй бекалари бекор ўтиришмайди, иш билан банд бўлишади.

— Яна қандай истак, мулоҳазаларингиз бор?

— Модомики, биз пиллачиликка бўлган муносабатни тубдан ўзгартиришга бел боғлаган эканмиз, у ҳолда тайёрлов ташкилоти билан енгил саноат корхоналарининг бирлашиши, битта раҳбар бўлганлиги маъқул деб ўйлайман. Ана шунда ишни юритиш, рўй берадиган муаммоларни ҳал этиш анча осон бўлади. Корхоналарни машина, ускуна, ишчи кучлари билан таъминлаш, ишларни режалаштириш, маблағ сарф-харажатлари ҳам яхши йўлга қўйилади. Шунингдек, ишлаб чиқариш воситаларидан фойдаланиш, меҳнатни ташкил қилиш ва пировард натижа — пилладан ипак толасининг чиқишига қараб ҳақ тўлаш учун шарт-шароит яратилади. Ўз-ўзидан пиллакорнинг меҳнати қадр топади, у катта ва мўмай даромад оладиган бўлади. Касбига меҳри, ихлоси ортади, мавсумда зўр иштиёқ ва ҳафсала билан меҳнат қилади.

— Охирги савол. Мана, суҳбатимиздан маълум бўлдики, пиллачиликда аҳвол анча мушкул эканлиги сир эмас. Бунда сизларнинг, сиз раҳбарлик қилаётган кенгашнинг ва унинг таркибига кирувчи идораларнинг ҳам айби бор, албатта.

— Буни тан олмасликнинг иложи йўқ. Кўпгина хатолар ва камчиликлар биз мутасаддиларнинг лоқайдлигимиз, эътиборсизлигимиз туфайли содир бўлди. Масалан, уруғни ўз вақтида таъмин этолмадик, назоратни, талабчанликни бўшаштириб юбордик. Шунингдек, жойлардаги тайёрлов идоралари ҳам ўз бурчлари, вазифаларини астойдил ва сидқидиллик билан бажармаяптилар. Раҳбарлар ва ходимлар масъулиятни тўла ҳис қилмаётганликлари умум ишига салбий таъсир кўрсатяпти. Ваҳоланки, шундай ҳоллар ҳам содир бўлдики, кўпгина хўжаликларда қурт боқувчининг имконияти, хонадондаги қурт боқишга мўлжалланган майдоннинг ҳажми ҳисобга олинмасди. Ортиқча уруғ бериларди. Бунинг оқибатида уруғ майдонга қалин солиб, боқиларди. Натижада ишчи кучи етишмасди. Қаровсиз қолиб, қуртлар касалликка чалинарди. Пилласи майда ва сифатсиз бўлиб қоларди. Бу, албатта, умумий ҳосилдорликка таъсир кўрсатарди. Эндиликда бундай раҳбарлик қилиб бўлмайди. Биз ҳам ўзимизнинг иш услубимизни тубдан ўзгартиришимизга тўғри келади. Ана шунда агротехника талаб даражасида амалга оширилади. Уруғлик тўғри жойлаштирилади. Хонадонларга уларнинг имкониятлари, ишчи кучига қараб, уруғ тақсимлаш қатъий йўлга қўйилади.

Шу каби тадбирларни амалга оширсаккина, мақсадга эришишимиз мумкин. Ана шундагина биз кенгаш олдида турган ғоят катта ва масъулиятли вазифаларни бажариш имкониятига эга бўламиз.

— Бу хайрли ишларингизда сизларга куч-ғайрат, муваффақиятлар тилаймиз.

— Ташаккур.

Суҳбатдош
НОСИР РИХСИЕВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»ГА ЁЗАДИЛАР

мактублар мактублар мактублар

«ИЛК СОНЛАРИДАН ГАЗЕТАНГИЗ МУХЛИСИМАН»

Камина «Тошкент ҳақиқати» газетасини мунтазам ўқиб келади. Зеро, бунда бизни қизиқтирган кўпгина мавзулар ёритилади. Оила аъзоларим билан аввал шу газетани мутолаа қилиб, сўнг бошқаларини варақлашга тушамиз. Яқинда — 1996 йил 28 декабрь сонида эълон қилинган «Сиз тириксиз, Файзулло бобо» мақоласини ўқиб, жуда хурсанд бўлдик. Эсимда, 1937 йил 1 июлда Тошкент педагогика билим юртини тугаллаётганимизда Файзулла Хўжаев ўқув даргоҳимизга келиб, ҳар бир талабани қизғин табриклаган эди. Бизга узоқ умр ва сиҳат-саломатлик тилади у киши ўшанда.

Унинг қиёфаси ёдимда. Ўрта бўйли, қорачагина, буғдой ранг, хушчақчақ киши эканлар. Биз билан бирга ўқиган Иброҳим Ҳамробоев академик унвонига сазовор бўлди. Ҳабибулла Сиддиқов Низомий номидаги муаллимлар олийгоҳида ўқитувчи бўлиб ишлади. Лекин, биз талабалар хотирасида машъум қатағон йиллари қурбони бўлган буюк давлат арбоби Файзулла Хўжаев каби сиймолар ҳанузгача яшаб келмоқда. Қанча йиллар ўтди, сувлар оқиб кетди, аммо ҳақиқат барибир қарор топди. Мустақиллигимиз шарофати билан катта давлат арбобларининг ҳурмати жойига қўйилди. Мақола сабаб бўлиб, кўзларимда ёш билан у кишини эсладим. Илоё жойлари жаннатда бўлсин.

Газета саҳифаларида бундан кейин ҳам шундай ўтли мақолалар босилаверсин!

Салом билан чирчиқлик мухлисингиз:

Сойназар НИЁЗОВ,
меҳнат фахрийси.

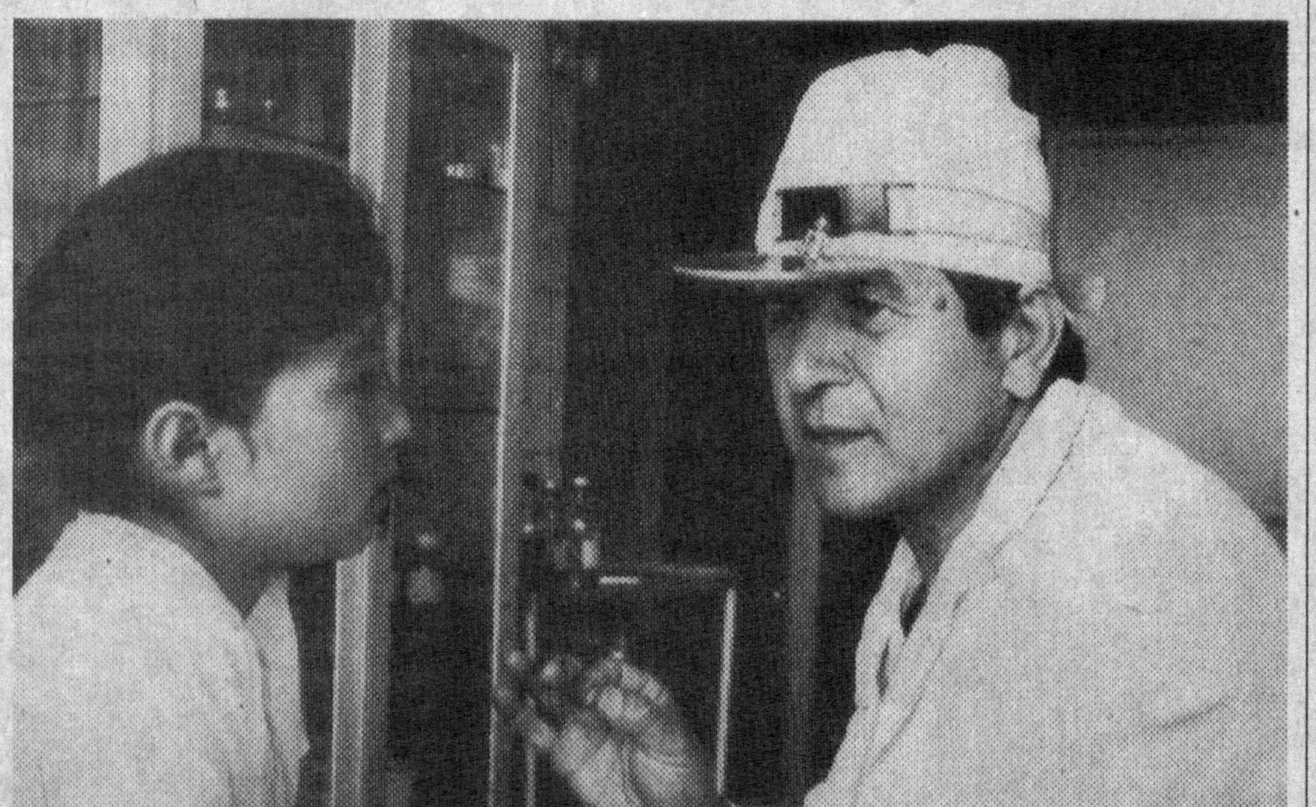

Тошкент Давлат педиатрия институти профессори, тиббиёт фанлари доктори С.Ҳасанов беморни текширувдан ўтказмоқда.

Равил ШАМСУДДИНОВ олган сурат.

ҚЎЛБОЛА ТАЙЁРА ЯСАЙСИЗМИ?

Агар шундай истак туғилган бўлса, Ўртачирчиқ туманидаги мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилотида фаолият кўрсатаётган Баҳром Набиев ҳузурига боринг! У ерда барча шароит муҳайё. Фақат иштиёқ билан билим олувчилар керак. Йўқ, биз ташвиқот қилмоқчи эмасмиз, негаки, ўқув даргоҳида талабалар етарли. Ҳозир ташкилот таркибида 300 нафар ўқувчи ҳайдовчилик, тайёрасозлик ва ҳарбий соҳада асқотадиган бошқа касблар бўйича машғулотларда қатнашмоқда. Маҳмуд Усмонов, Юсуф Қорабоев каби моҳир мураббийлар талабаларга қунт билан сабоқ беришяпти. Ўқувчилар қўлбола тайёралар ясаб, намойиш этиш бўйича ўтказилган мусобақаларда совринли ўринларни эгаллашди.

Усмонали ҲАМИДОВ.

ХАЛОСКОРЛАРГА ТАЪЗИМ

Газетхонларимизнинг тиббиёт ходимларига билдирган миннатдорчиликлари... Улар ўз мактубларида ҳаётга қайтиб, ижтимоий-фойдали меҳнат билан шуғулланаётганликлари учун ҳам уларга чин қалбдан ташаккур изҳор этадилар. Мана, улардан айримлари:

«Юрак хасталиги билан мени Чиноз туманидаги Т. Эрназаров номли 2-касалхонага олиб келишганида оғир аҳволда эдим, — деб ёзади Дариха Бўрибекова, — кейин билсам, мени кўп йиллик тажрибага эга бўлган жарроҳ Мирҳайдар Содиқов қабул қилиб, зудлик билан операция қилишга киришибди. Тўрт соату ўттиз дақиқадан сўнг мени қайта ўзига келтириш бўлимига ётқизишибди. Кўпчилик ҳаётимдан умидларини узиб қўйишган экан. Ўз касбининг устаси Мирҳайдар ака туфайли мен яна ҳаётга қайтдим. Ундан умрбод миннатдорман».

Ушбу шифокор ҳақида чинозлик Холида Норбекова, Яхшибек Юсупов каби беморлар ҳам ўзларининг қалб сўзларини битиб, бизга жўнатишган.

Яна бир мактуб. Уни биз Олмалиқдан олдик. Тошкент вилояти кўз касалликлари шифохонасида даволанган А. Вишняк, К. Ҳисомиддинов, А. Қаюмов (жами 10 та имзо) лар бу даво масканининг фидокор ходимлари тўғрисида тўлқинланиб ёзишган.

«Хоналарда ёшлар билан бирга кексалар ва ҳатто, уруш қатнашчилари ёнма-ён ётишарди. Уларнинг бири, ўн уч фарзанднинг отаси Абдуфаттоҳ Қаюмовнинг ўн йилдирки, кўзи кўрмайди. Операциядан сўнг у кўра бошлади. Отахонга ўхшаш ва бошқа беморлар шифокорлар инсонларга иккинчи ҳаётни, гўзал оламни қайтариб берганлигини яхши ҳис этадилар. Биз миннатдорчилик сўзларимизни бўлим мудири Манзура Бекова, Татьяна Гальмановаларга ва оғир соатларда биз билан ёнма-ён турган меҳрибон ҳамшираларнинг ҳаммасига ташаккур изҳор этамиз. Бунақанги одамлар кам топилади!».

Юрак тўридан чиққан бундай илиқ сўзларга тўла қўшилган ҳолда 1997 йилимизда ҳам эзгуликлар кўп бўлади, деб умид қиламиз. Зеро, у инсон манфаатлари йили деб эълон қилганлиги билан ҳам эътиборга лойиқдир.

ХАТНА ТЎЙИ

ШАРҚ халқлари турли туман урф-одатлар ва анъаналарга эгаларки, улар баъзан кишиларни ҳайратга солади. Хусусан, ўзбеклар орасида тарқалган аксар анъаналар чуқур маънога эга бўлиб, фойдали томонлари кўпдир. Асрлар давомида халқимиз «Оқ ўрар», «Пахта солар», «Бешикка белаш», «Оқсолар», «Соч қирқар», «Азон айтиш», «Танглай кўтарар», «Қулоқ тешар», «Тушов кесди» каби ўнлаб одатларни ардоқлаб, уларнинг ҳар бирини маросим шаклида ўтказиб келган. Халқимизнинг қон-қонига сингиб кетган ана шундай маросимлардан бири хатна тўйидир.

Хатна ёки суннат қилиш одати қадим-қадимдан мавжуд бўлиб, нафақат Шарқ халқлари, балки, бошқа турли элатларнинг ҳам анъанасига айланиб қолган қадимий русумлардандир. Бу одат ибтидоий жамоа давридаёқ мажбурий ҳисобланган. Ўғил болаларнинг олати учидаги кертмак кесиб ташланадиган бўлди. Бунинг келажакда инсонга тиббий жиҳатдан катта фойда келтириши аниқланди. Замонамиз табиб-олимларининг гувоҳлик беришларича, олатнинг кертмагини жарроҳлик йўли билан олиб ташлаш кейинчалик пайдо бўлиши мумкин бўлган парафимоз, фимоз каби оғир жинсий касалликларнинг олдини олар экан. Ўша қадимий даврда фақат чиниқтириш мақсадида кашф этилган бу синов усули ана шундай алоҳида тиббий аҳамиятга эга бўлган.

Хатна қилиш мусулмонларда ва яҳудийларда одат шаклини олган. Хусусан, мусулмонларда бу одатга бўйсуниш мажбурийдир. Ислом динига мансуб ҳар бир мўмин ўз фарзандини суннат қилиб, «қўлини ҳалоллаб» қўйиши шарт.

Удумларимиз

Мусулмон оламида бола етти ёшга тўлгунга қадар хатна қилинади. Ақидага кўра, бола хатна қилинсагина, у мусулмон ҳисобланади.Ўзбекларда хатна қилиш одати тўй шаклида ўтади. Айниқса, Тошкентда хатна қилиш маросимлари тантана билан амалга ошириладди. Улар маросимни бир қанча расм-русумлар билан бойитганлар. Хусусан, хатна қилишдан бир кун олдин «Тахтурар» ўтказилади. Шу куни безатилган уйнинг тахмонига олти, саккизтадан янги кўрпа, кўрпача, ёстиқлар тахланади. Болани суннат қилиш вақтида тахмоннинг биридан тўшак олинади, кейин тахт урилган тахмондаги кўрпадан бири боланинг устига ёпилади.

Бундан ташқари хатна тўйидан олдин «маслаҳат оши» ўтказилади. Бунда тўй бўладиган хонадонга маҳалла оқсоқоллари чақирилиб, тўйга доир маслаҳатлар қилинади. Хатна бўладиган фарзандни «тўй бола» деб эъзозлайдилар, бувижонлари тикиб қўйган зарчопон, зарсаллалар кийдирилади. Тўй боланинг тоғаси ва амакилари ясатилган той етаклаб келишади, аввал тўй болани, кейин ўртоқларини миндириб, сайр қилдиришади.

Сўнг «уста» болани хатна қилади. Хатна қилиш вақтида кексалар Қуръон тиловат қиладилар. Хатна қилиб бўлингач, меҳмонлар тўй болани суйиб эркалайдилар ва суюнчи пули берадилар. Тўй куни яқин қариндошлардан бири тўй болани опичиб, маҳалла айланади. Қўни-қўшни, яқинлар «бизнинг фарзандимиз ҳам тўй бўлсин» деб, яхши ниятлар қилиб, туҳфалар берадилар, тўй болани муборакбод этадилар.

Халқимизнинг кўплаб расм-русумлари қатори хатна тўйи ҳам ҳаётимизга чуқур сингиб кетган. У фарзанд тўйи, хурсандчилик, орзу-ҳавас тўйидир.

Хайрулло НУРИДДИНОВ.

ОЛАМ ҲАФТА ИЧИДА

ТОМОНЛАРНИНГ ФИКРИ ЎРГАНИЛАДИ

АҚШ Президенти Билл Клинтон Яқин Шарқ муаммосини бартараф этишга ўз ҳиссасини қўшиш учун 13 февраль куни Исроил бош вазири Бенямин Нетаньяху билан амалий учрашув ўтказади. У шунингдек 3 март куни Фаластин раҳбари Ёсир Арафот, 10 мартда Миср президенти Ҳусни Муборак, 18 мартда эса Иордания подшоҳи Ҳусайн билан ҳам айнан шундай учрашувлар ўтказишни режалаштирмоқда. Мақсад томонларнинг фикрини пухта ўрганишдир. АҚШ «Ер эвазига тинчлик» лойиҳаси асосида Исроилнинг Сурия билан Ливан алоқаларини яхшилашга эришишда воситачилик қилмоқчи.

ЖИНОИЙ «КАПТАРБОЗЛИК»

Африканинг Намибия мамлакатида ер ости бойликлари, жумладан, олмос ҳам кўп. Бу қимматли маъдан ўғрилари энг беозор қуш-каптарни ҳам жиноятга шерик қилдилар. «Намдеб» олмос ишлаб чиқариш корхонасининг икки ишчиси 44 та олмос бўлагини корпорация ҳудудидан ўргатилган каптарлар ёрдамида олиб чиқишга уринаётганда полиция томонидан қўлга олинди.

Ўғрилардан бири 15 минг АҚШ доллари баҳосидаги олмослар солинган елим халтачаларни каптарларнинг оёғига боғлаб учирган. Ўзининг каптархонасида ўтирган иккинчи ўғри эса қушларни бу «оғир тош»дан озод қилиб турган. Жиноий «каптарбозлик»ка вақтида чек қўйилди.

ҲАМ БАДАВЛАТ, ҲАМ ИЛМЛИ

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти дунё мамлакатларидаги ҳаёт тарзини ўрганиб чиқиб, аҳоли турмуш даражаси энг юқори ўринда турган мамлакатларни аниқлади. Халқаро ҳамжамият келтирган маълумотлар бўйича Канада аҳолисининг турмуш даражаси дунёда энг юқори экан. Бу уч мезон билан ўлчанди. Биринчидан, мамлакатда фуқароларнинг ўртача йиллик даромади Канадада энг юқори бўлиб, 23,3 минг долларни ташкил қилади. Иккинчидан, аҳолининг ўртача умри бу мамлакатда эркакларда 75, аёлларда 81 ёшга тўғри келмоқда. Учинчи мезон аҳолининг саводлилик даражасидир. Бу борада кападаликларнинг 6 ёшдан 23 ёшгача бўлгани ёппасига саводхон ёки айни пайтда ўқиш билан банд. Шу тарзда БМТнинг мазкур рўйхатида Канада биринчи ўриндан жой олди. Аҳоли турмуш даражаси бўйича АҚШ иккинчи, Япония эса учинчи ўринни эгаллаб турипти.

ТОВОН ТАЛАБ ҚИЛИНМОҚДА

КОРЕЯ Халқ Демократик Республикаси Япониядан товон талаб қилди. Бу мамлакат Германиядан ўрнак олиб иккинчи жаҳон уруши йилларида Япония армияси ҳаракатлари туфайли зарар кўрган халқларга товон тўлаши керак, деган масалани ўртага қўйди.

ЎҒРИЛАРНИ АЯШ ЙЎҚ

Эроннинг янги жиноят кодексида ўғрилик қилганларга кескин жазо чораларини қўллаш назарда тутилган. Жумладан, биринчи бор ўғирлик қилиб қўлга тушган одамнинг ўнг қўлидаги тўрт бармоғи кесиб ташланади. Агар жиноятчи иккинчи бор шу иш билан қўлга тушса чап оёғининг барча бармоқларидан ажралади. Учинчи бор қўлга тушган ўғри бир умр қамоқ жазосига маҳкумдир. Борди-ю, қамалган жиноятчи авф этилиб, озодликка чиққандан кейин ҳам «ҳунари»ни ташламаса, дорга осилади.

ИБТИДОИЙ ДАВРНИНГ ЭНГ ҚАДИМИЙ БУЮМЛАРИ

ХАБАШИСТОНДА бундан 2,3 миллион йил аввал яшаган ибтидоий одам суяклари топилди. У кўмилган жой ёнида ҳар хил иш қуроллари, овчилар истеъмол қилган ҳайвон суяклари бор экан. Аниқланган топилмалар Аддис-Абебадаги миллий музейга топширилди. Улар ибтидоий даврга оид энг қадимий буюмлардир.

ЧАЙҚОВЧИ БОЗОРГА КИРИТИЛМАЙДИ

Беларусда шаҳар бозорларидан олиб сотарлар қувғин қилина бошланди. Бу соҳада тартиб-интизом ўрнатиш мамлакат пойтахти Минскдаги энг катта бозордан бошланди. Шаҳар ижрокўмининг янги низомида фақат қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчиларгагина пештахта олдида туриш ҳуқуқи берилган. Президент А. Лукашенконинг гапларига қараганда, шу пайтгача жиноятчи гуруҳлар деҳқоннинг пештахта олдига келишига тўсқинлик қилиб, ундан маҳсулотни арзон-гаровга сотиб олиб, қиммат баҳоларда сотарди.

(ЖАҲОН ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ.)

МАЪНАВИЯТ ГУЛТОЖИ

ДУНЁВИЙ ишқ-муҳаббат, инсоний севги-ботинийлик касб этади. Инсоний ишқ-муҳаббатни тараннум этиш билан бирга Шарқ шоирлари, адиблари Илоҳий ишқнида кенг тараннум этганлар. Ўзлигимизни англаш, асл ҳолимизга қайтишимиз учун иймон ва эътиқод маънавий қадриятларимиз йўлидаги муқаддас кўприк вазифасини ўташи мумкин.

Шоир ва олим Олимжон Бўриев уйғонган ҳавас ва орзулари асосида «Маънавият гултожи» номли назм жавоҳирини тузди. Расулоллоҳ саллаллоҳи алайҳи васаллам «Ҳадис»ларидан илҳомланиб яратилган бу манзума ўз ўқувчиларини топиб олар, деб умид қиламиз. Қуйида янги китобдан парчалар ўқийсиз.

Оллоҳнинг наздида яхши хонадон,
Етимларга бергай паноҳу эҳсон.
Қилмасдан ортиқча таъназ миннат,
Доим сағирларга айлагай иззат.
Кимки бир етимни гуноҳсиз урар,
Дўзах ичра Молик они қовурар.
Бўлмасин деса гар фарзандим етим,
Фарзандидек боқсин етимга ҳар ким.

*

Эй инсон не этса сени маҳлиё,
Уни бошқага ҳам айлагил раво.
Бу эрур сен учун ўгити ислом,
Бўлурсан доимо оламда хушном.

*

Дўстингга ортиқча бўлмагин яқин,
Бир кун душман бўлиб қолиши мумкин.
Ҳамда камроқ қўйгил унга муҳаббат,
Бир куни ўрнини олгайдир нафрат.
Ҳамда душманингга бўлма беаёв,
Дўстлашиб қолиши мумкин гоҳи ёв.
Эрурсан доно ва гар аҳли комил,
Оламда доимо бўлгил мўътадил.

*

Манфаат деб чўзса кекирдак кўпроқ,
Маддоҳлар юзига сочингиз тупроқ,
Мақтовга ягона Оллоҳ сазовор,
Нурлар кўзгусига юқтирманг ғубор.
Кимнидир ножоиз мадҳ айладим гоҳ,
Ўзинг кечиргайсан, эй қодир Оллоҳ!
Минбаъд юргайдирман ўпкамни босиб,
Ҳамду саноларга ўзинг муносиб!
Ёғса ҳам самодан баҳо ёмғир, дўл,
Деҳқончилик қилинг ҳосияти мўл.
Ерни шудгор қилиб эксангиз буғдой,
Кунда қуёш, тунда ҳамдам бўлар ой.
Сочган уруғингдан юз бора ортиқ,
Бўлгайдир Оллоҳнинг эҳсони тортиқ.
Ҳам яна эксангиз арпа, шоли, мош,
Бўлар сизга турфа егулигу ош.
Бўлгандек ҳар ишда масъул йўриқчи,
Экинзорларга ҳам қўйинг қўриқчи.
Деҳқонлар бўлмаса, йўқ абадият,
У бирла тирикдир элу раият!

*

Кийимингиз бўлсин пок ва озода,
Ясаниб юринглар мисли шаҳзода.
Оту уловингиз эгар жабдуғи,
Бўлсин бамисоли эзгулик туғи.
Гўзал юзидаги холдек хушсурат,
Бўлинг ўзгаларга намуна, ибрат.

*

Отанг бу оламдан ўтса эй ўғил,
Унинг дўстларини ота янглиғ бил.
Доимо отангни ёд айлагайсан,
Ҳам отанг руҳини шод айлагайсан.
Бўлиб бу ишингдан яратган рози,
Бошингга ёғилар арзу ниёзи.
Йўқ эса Оллоҳга ёқмайсан банда,
Бўласан беобрў хору шарманда.
Шариатда бордир шу янглиғ аҳком,
Амир совға олса билингки ҳаром.
Ҳам эрур Исломий ҳукм-талқиндан:
«Қози пора олса чиқади диндан!»

*

Умматларим учун мен қўрққан жиҳат,
Уйқу, дангасалик, айшу маишат.
Ҳамда эътиқодсиз қисматдан нолиш,
Еб-ичиб меш каби қоринлар солиш.
Бу ёмон хислатлар кимда бўлса гар,
Охири ўзининг бошига етар.

*

Оллоҳу таоло эмасдир муҳтож,
Ҳеч кимдан сўрамас у садақа, бож.
Оллоҳнинг йўлида қилсанг не амал,
Холис дилдан этсанг бўлади гўзал.
Масжиду мадраса қурсанг ҳам фараз,
Дилингда бўлса гар заррача ғараз.
Билгилки, Оллоҳга бўлмайди қабул,
Миннатни хуш кўрмас соҳиб тахайюл.

*

Дину эътиқодда бўлсанг устувор.
Билгилки етмагай сенга ҳеч ғубор.
Сидқу ихлос ила бурчингни бажар,
Сенга кифоя шу фарзанди башар.
Ким холис динига айласа хизмат,
Балки ҳамиша у кўради иззат.

*

Бўлса хизматингда сени ким агар,
Билиб қўй у эрур сенга биродар.
Улар ҳам Оллоҳнинг иноятидир,
Дўстнинг дўстга кифоятидир.
Кимнинг биродари бўлса қўлида,
Эзгулик айласин худо йўлида.
Едирсин унга ҳам еса не таом,
Кийдирсин не кийса унга батамом.
Тиқмасин бошини кўп ташвишларга,
Асло буюрмасин оғир ишларга.
Мабодо буюрса оғир ишга ҳам,
Кучи етмаганда айласин ёрдам.

*

Берилса сизга гар моли омонат,
Қайтаринг сиз уни сўралган соат.
Асло омонатга хиёнат қилманг,
Ё алдаб бировнинг молини шилманг.
Хиёнат этса гар сизга бирор зот,
Хиёнат айламанг сиз унга ҳайҳот.

*

Улуғлар қилса гар адашиб хато,
Уларни кечиринг бермасдан жазо.
Шубҳа-гумон билан ҳеч кимга зинҳор,
Исботи бўлмаса бермангиз озор.
Қонуний жазога бўлса мустаҳиқ,
Бўлгай у кимсанинг қисмати аччиқ
Ҳар неки буюргай пок Парвардигор,
Унинг амрин доим бажармоқ даркор.

Олимжон БЎРИЕВ.

ҲАВАС ВА АФСУС

САИДРАҲИМ Саймоқов номли жамоа хўжалиги марказидаги спорт мажмуини кўриб, аввалига ҳавасимиз келди. Негаки, бундай иншоотни нафақат ўзига тўқ, бадавлат хўжаликларда, балки, туманда, ҳатто, шаҳарда ҳам камдан-кам учратасиз. 5 минг томошабинга мўлжалланган футбол ўйингоҳи, уч қаватли салобатли сузиш ҳавзаси, мерганлик тири, сауна, енгил атлетикачилар учун югуриш йўлкалари, хуллас, бамисоли кичик бир олимпия мажмуасини эслатадиган бу жойда 20 нафарга яқин ўсмирлар машқ қилишмоқда.

Улар билан танишамиз. Мураббий Собир Порсиев 28-ўрта мактабнинг юқори синф ўқувчилари билан шуғулланаётган экан.

— Ўзимизнинг ҳам мақтаса арзигулик спорт мажмуимиз бор. Марҳамат кўришингиз мумкин. Лекин, бу ер кенгроқ. Хоҳласак, ўзимизнинг майдонда, хоҳласак, бу ерда шуғулланамиз.

Гапнинг очиғи мураббийнинг бу сўзидан кейин ўқувчи спортчилар учун бунчалик кенг имкон мавжудлигидан яна хурсанд бўлдик. Мактаб раҳбари Ойхўжа Холхўжаев бизни ичкарига бошлади. Спорт зали, тарих музейи, шон-шуҳрат хоналари тартибли, озода. Эни 12 бўйи 24 метрли залда баскетбол, волейбол, теннис, кураш бўйича машғулотлар ўтказилар экан. Арқонда осилиш, тош кўтаришни истаганлар ҳам шу ерда шуғулланишаркан. Лекин, ҳаво очиқ бўлди дегунча машғулотларни ташқарига кўчиришаркан. Жамоа хўжалигидаги ушбу ўрта мактаб билан спорт мажмуини панжарали темир девор ажратиб турипти, холос. Бироқ, ҳозирда бу ўйингоҳнинг ҳам «Хўжайин»лари мактаб ўқувчилари экан.

— Лекин, бизнинг ҳам армонимиз бор, — кулиб ҳазилга йўйди Собиржон, — қани энди сузиш ҳавзаси ишга тушса-ю, мириқиб чўмилсанг, балки, сузиш бўйича қишлоғимиздан чемпионлар чиқармиди...

Балки... Бироқ ҳозирча не-не яхши умидлар билан қурилган ўйингоҳ, сузиш ҳавзаси, мерганлик тири бекор ётипти. Бу ерда мусобақалар ўтказилмаганига ҳам анча-мунча вақт бўлган... Буни ҳар ким ҳар хил изоҳлайди. Бири беш-олти йил бўлди деса, бошқаси етти-саккиз йил бўлдиёв, деб эътироз билдиради. Жамоа хосилоти Сайидаҳад ҳар сафар бу ердан ўтганда раҳматли отаси катта умидлар билан қурган ўйингоҳ тобора нураб бораётганини, ишлатилмай қуруқ

Муаммо

савлат бўлиб қолганини кўриб ич-ичидан эзилади. Жамоа хўжалиги марказида 55 га яқин хонадон яшайди, холос. Бошқа қишлоқлар 3-8 ва ундан кўпроқ чақирим узоқликда жойлашган. Бир вақтлари бу ерда футбол жамоаси бўларди. Туман биринчилигида бўлса ҳам қатнашиб турарди. Туман миқёсида турли спорт тадбирлари — биринчилик ва спартакиадалар шу ерда ўтказиларди. Мана, 7-8 йилдирки, бу ерда ҳеч қандай тадбир ўтказилмай қўйилди. Ўтган йили хўжалик ғалла, пахта, режаларини бажарсада, айтарлик даромад қилолмади.

— Бугунги кунда бундай йирик спорт мажмуидан фойдаланиш, уни ишлатиш учун маблағимиз йўқ, — дейди жамоа хўжалиги раҳбари Ваҳоб Мирзақулов, — борингки, бир неча ўн минг сўм харажат қилиб,сузиш ҳавзасини ишлатдик ҳам дейлик, қишлоқда тугул, туманда мазкур спорт тури бўйича мутахассис мураббийлар топилмайди. Ҳозирги кунда бундай йирик мажмуага эҳтиёжимиз йўқлиги туфайли уни сотишга қарор қилганимизга ҳам анча бўлди. Бироқ, харидор тополмаяпмиз. Республика ички ишлар вазирлиги мутасаддилари уни ўз тасарруфига олмоқчилар. Бироқ, бу масала ҳам ҳали узил-кесил ҳал бўлгани йўқ, — сўзини давом эттирди раис. — Туман, вилоят раҳбарлари ҳам бундан хабардорлар.

Бўка марказидаги ўйингоҳга гоҳо мухлислар сиғмай кетади. Унга қараганда С. Саймоқов номли жамоа хўжалигидаги ўйингоҳга кўпроқ томошабин сиғади. «Бўкалик» жамоаси учрашувларини қишлоқда ўтказса бўлмайдими? Бу саволимизга жамоа бошлиғи Шуҳрат Орипов шундай жавоб қилди:

— Биз бажонудил розимиз. Бироқ, уерга мухлислар бормайди-да. Ўтган йиллари республика биринчилигида қатнашаётган кезларимизда шундай қилдик ҳам. Аммо Бўкадан атайлаб бирорта мухлис учрашувимизга бормади. Аввало, хўжалик билан марказ ораси 16-17 километрлик йўл. У ерга муқим транспорт қатнамайди. Учрашув кунлари бу муаммони ҳал қилдик ҳам дейлик. Бироқ, бу яна мухлисларга ортиқча ташвиш туғдириши аниқ. Қўшимча маблағ, вақт, оворасарсонгарчилик туғилади...

Хуллас, аввалига ҳавас қилиб боққан, бироқ, йўқлар эришолмаётган, борлари ишлата олмаётган бундай қишлоқ спорт мажмуининг бугунги эгасизлигидан, ташландиқ ҳолидан афсусланиб қайтдик.

Шарофиддин УМУРЗОҚОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Бувижонларимизни байрам билан табриклагани шундай ясаниб борамиз...

Р.НУРИДДИНОВ олган сурат.

ДИҚҚАТ!

14—27 ФЕВРАЛЬ ОЙИ 1997 ЙИЛ
ТОШКЕНТ ШАҲАР КЎЧМАС МУЛК БИРЖАСИ
КИМ ОШДИ ВА БИРЖА САВДОЛАРИ ЎТКАЗАДИ
САВДОГА ҚУЙИДАГИЛАР ҚЎЙИЛАДИ:

Сирғали туманида жойлашган якка тартибда қуриладиган даҳа. Ер участкаларининг сони — Ер майдони 0,04 га

Охунбобоев — Соғбон мавзесида жойлашган 106—АЁҚТ. Буюртмачи — «Тошвилоятнефтмаҳсулот» Бошланғич нархи — 26000000 сўм.

Соғбон кўчасида жойлашган янги уч қаватли турар жой бинолари дўконлар билан.

«2-Автокомбинат» бирлашмасининг хизмат даври тугаган 21 та ГАЗ—24 автомобиллари. Бошланғич нархи 44000 сўмдан — 64 минг сўмгача.

Ҳамза тумани 4 микрорайон, «Ғалабанинг 40 йиллиги» мавзесида жойлашган қурилиши тугалланмаган 54-сонли «Озиқ-овқатлар» дўкони. Буюртмачи — Тошкент шаҳар ҳокимлигининг капитал қурилиш бош бошқармаси. Бошланғич нархи — 8000000 сўм.

Ҳамза тумани 4 микрорайон, «Ғалабанинг 40 йиллиги» мавзесида жойлашган қурилиши тугалланмаган хизмат кўрсатиш блоки. Буюртмачи — Тошкент шаҳар ҳокимлигининг капитал қурилиш бош бошқармаси. Бошланғич нархи — 4500000 сўм.

Қуйидаги русумлардаги асбоб-ускуналар:
СМЖ — 359 бошланғич нархи 25700 сўм
1т 340 П бошланғич нархи 103900 сўм
ПКДС 25Д компрессори бошланғич нархи 42000 сўм

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги давлат моддий захира бош бошқармаси «Марказий» комбинати УАЗ—469В. Бошланғич нархи — 34624 сўм.

«МТА» Акционерлик жамиятининг хизмат даври тугаган 20 та ГАЗ — 24 автомобиллари. Бошланғич нархи — 48664 сўмдан — 621500 сўмгача.

«Чуқурсой—автокорхонаси» акционерлик жамиятининг хизмат даври тугаган 4 та ГАЗ — 24 автомобиллари. Бошланғич нархи — 29000 сўмдан — 35000 сўмгача.

Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бошқармаси автобазасининг 9 та 2141 — Москвич автомобиллари. Бошланғич нархи — 40000 сўмдан — 54000 сўмгача.

Сирғали туманида жойлашган Савдо маркази С—16.

Сирғали туманидаги монолит блокли уй-жой комбинати қурилиши тугалланмаган базасининг биноси. Буюртмачи — ОППИ. Бошланғич нархи — 1977236 сўм.

Ҳамза туманида жойлашган Жисмоний тарбия ва соғломлаштириш маркази.
Ҳамза туманида жойлашган Болалар поликлиникаси.
Ҳамза туманида жойлашган Ошхона—кафе.
Бектемир туманида «Водник» мавзесида жойлашган 6-сонли 280 ўринли болалар боғчаси.
Бектемир туманида «Водник» мавзесида жойлашган 7-сонли 280 ўринли болалар боғчаси.
Собир Раҳимов тумани Соғбон кўчасида жойлашган 3 та 3 қаватли уй ва дўконлар.
Миробод тумани Нукус кўчасида жойлашган қурилиши тугалланмаган 36 хонали турар-жой уйи.
Собир Раҳимов тумани Қора-Қамиш 1\2 мавзесида жойлашган қурилиши тугалланмаган 40 хонали турар-жой уйи.

«Ташшаҳарйўловчитранс» Давлат уюшмасига қарашли 2 трамвай депосининг 9 қаватли ётоқхона биноси. Бошланғич нархи 20000000 сўм.

Яккасарой туманида «Жанубий» вокзалда жойлашган қурилиши тугалланмаган 4 савдо дўконлари.

Қурилиши тугалланмаган дўкон биноси — бошланғич нархи 550000 сўм.
2 қаватли 100 ўринли «Бахт» қаҳвахонаси — бошланғич нархи 17000000 сўм.
60 ўринли пиво бари — бошланғич нархи 5000000 сўм.
«Ўйин автоматлари» аттракциони — бошланғич нархи 3000000 сўм.
Бўстонлиқ туманидаги қурилиши тугалланмаган уй— бошланғич нархи 400000 сўм.
Тошкент туманида жойлашган хусусий уй — бошланғич нархи 2000000 сўм.
Сирдарё вилоятида жойлашган хусусийлаштирилган АЁҚТ — бошланғич нархи 6000000 сўм.
0,25 га ер майдонига эга бўлган ишлаб чиқариш биноси — бошланғич нархи 18000000 сўм.
2 қаватли бино — бошланғич нархи 45000000 сўм.
Мармар ва гранитга қайта ишлов берувчи ускуна — бошланғич нархи 23500000 сўм.
Турли қувватга эга бўлган тегирмонлар — бошланғич нархи 180000 сўмдан — 1100000 сўмгача.
Атторлик заклепкалари ишлаб чиқарувчи мини завод — бошланғич нархи 22000000 сўм.
Инкубаторлар — бошланғич нархи 3700 сўмдан — 35000 сўмгача.
Қишлоқ хўжалиги машиналари учун турли маркадаги ременлар — бошланғич нархи 400 сўмдан 4300 сўмгача.

Ким ошди савдосига юридиқ ва жисмоний шахслар қатнашиши мумкин. Тўлов шакли турли йўллар билан амалга оширилади. Ер участкалари бўйича тўлов нақд пул билан амалга оширилади.

Биржа савдоларида объектни сотиб олиш биржада рўйхатдан ўтган брокерлар томонидан амалга оширилади.

ШОШИЛИНГ, БУ СИЗНИНГ ИМКОНИЯТИНГИЗ!

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Абдулла Қодирий кўчаси 13, 1- қават, 1-хона.
Телефонлар: 44-53-77, 44-53-68.

Тошкент вилояти ҳокимлиги Тошкент вилояти давлат мулк қўмитаси Юқоричирчиқ тумани ҳокимлиги ва Тошкент вилояти кўчмас мулк биржаси Юқоричирчиқ туманида қуйидаги ер майдонларини ким ошди савдосига қўяди:

Юқоричирчиқ тумани Хитойтепа маҳалласида жойлашган 1—10 гача шартли рақам билан белгиланган ер майдонлари.

Юқоричирчиқ тумани Жудурук маҳалласида жойлашган 1—20 гача шартли рақам билан белгиланган ер майдонлари.

Ҳар бир ер майдонининг ҳажми 400 квадрат метр.
Бошланғич нархи 12 минг 800 сўм.

Кимошди савдоси Юқоричирчиқ ҳокимлиги биносида 15 февраль куни соат 10.00 да ўтказилади.

СОВУҚ 10 ДАРАЖАГА ЕТАДИ

Бугун ва эртага ҳаво очиқ, иссиқ бўлади. Индинга эса эрта тонгда кўчаларни яна оппоқ қор қоплаши мумкин. Ҳаво ҳарорати кечалари 3 даража совуқ билан 2 даража илиқ ўртасида, ёғингарчиликдан сўнг эса 5-10 даражагача совиши мумкин. Кундуз кунлари 9-14 даража иссиқ, қор ёққан кунлари 2 даражагача совуқ бўлиши кутилади.

БЕЛНИ МАҲКАМ БОҒЛАНГ, ПОЛВОНЛАР

МИЛЛИЙ кураш спортида ўз мактабини яратган, Ўзбекистоннинг бир неча бор чемпиони бўлган пискентлик эски қадрдонимиз Эркин ака Мусаев таҳририятимизга ҳам хушхабар, ҳам илтимос билан келибди.

— Эртага Татаристонга, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатлари ўртасида ўтадиган халқаро турнирга кетяпмиз. Жамоамиз сафида Олим Файзулллаев, Эргаш Алматов, Сарвар Азимов, Акбар Отабоев ва Ҳусан Қаршибоев сингари машҳур полвонлар бор, — сўз бошлади бош мураббий. — Биласиз, ҳозирда бозор иқтисодиёти деганларидек, сафарга чиқиш ҳамиша осон кечавермайди. Газетангиз орқали бизга шундай имкон яратиб берган туман ҳокимлиги ва шахсан Ж. Миролимовга миннатдорчилигимизни изҳор этмоқчимиз, — биз эса бунга жавобан аввалги турнирлардагидек совринли ўринларни эгаллаш ниятидамиз.

Белни маҳкам боғланг, пискентлик полвонлар. Сизларга омад тилаймиз!

ЧИРЧИҚЛИКЛАР УЧЛИКДА

ВОЛЕЙБОЛ бўйича Ўзбекистон чемпионатининг учинчи босқич учрашувлари ниҳоясига етди. Вилоятимиз спорт шарафини ҳимоя қилаётган чирчиқлик армиячилар ҳозирда жадвалнинг учинчи поғонасида боришмоқда. Улар пешқадам самарқандликлар билан бўлган учрашувда 2:0 ҳисобида олдинда боришди. Бироқ кейинчалик ташаббусни рақибларига бериб қўйиб 2:3 ҳисобида енгилишди. «Виктория», «Наманганавтотранс» ҳамда Ўзбекистон жисмоний тарбия олийгоҳи спорт клуби волейболчиларини бир хил — 3:0 ҳисобида енгишди.

«Тошкент ҳақиқати» газетаси жамоаси таҳририят бўлим мудири Зулхумор Жўраевага умр йўлдоши
Шавкатжон ҚЎЧҚОРОВнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ • TOSHKENT HAQIQATI

Муассис: ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ

Бош муҳаррир ўринбосари **Раҳимберди УМАРОВ**

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32.

Телефонлар: *хатлар ва оммавий ишлар бўлими:* 33-40-48 *Эълонлар:* 33-99-15, 36-57-27.

• Эълон ва билдирувлардаги факт ҳамда далилларнинг тўғрилиги учун реклама ва эълон берувчилар масъулдир.

Рўйҳатдан ўтиш тартиби: №8. Буюртма Г-076. Ҳажми – 2 табоқ, офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2. Адади 16.977 нусҳа.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй. Нашр кўрсаткичи: 64672. Босишга топшириш вақти – 20. 00. Босишга топширилди – 18.00. 1 2 3 4 5 6